

UNIVERSUL LITERAR

FUGA DOMNULUI NICOLAE MAVROGHENI DIN BUCUREȘTI

la apropierea trupelor austriace la 9 Noembrie 1789. Făcută în București de Paulus Litritsch.

— Academia Română. Secția Stampelor —

RAFFAELE CALZINI

În acest număr: G. BRAESCU, ION PILLAT, A. MOȘOIU, ARTUR ENAȘESCU, ALEXANDRU MARCU, RAFFAELE COLZINI, SCARLAT STRUȚEANU, N. N. TONITZA, G. BREAZUL, B. CECROPIDE GH. CARDAȘ, D. N. TEODORESCU, TEODOR MURAȘANU, I. C. BACILA, RUD. A. KNAPP, PERPESSICIUS Buletinul bibliografic săptămânal de Al. Sadi-Ionescu. Reproduceri după expoziții și după stampele Academiei.

An. XLII, Nr. 12.
21 Martie 1926.

Lei 5.

MOȘ BELEA

— FRAGMENT —

de GH. BRAESCU

Corabia este un orașel mic, jumătate sat, jumătate târg, plin de cafenele cu greci, ce se prăjesc leneși, fericiți la soare. Așezată pe deal, lumea se scoboară în timpul verii — întocmai ca la mare — pe bancurile de nisip lăsate de apele Dunării scăzute. Aici, oamenii pescuiesc oclei sau fac bae, cucoanele — în cămăși, deoparte — bărbații, de alta, la o distanță convenabilă — așa cum i-a făcut Dumnezeu.

După stăruinți neobosite, un bogătaş, Iovan Rădulescu — ales de regulă primar al orașului — a reușit să paveze strada pe care locuia el, a adus apă, a instalat lumina electrică, pe care locuitorii o lăsau să ardă toată noaptea pentru că neavând contoare o plăteau de valma.

Domnul Iovan Rădulescu, sau nenea Radu cum îi ziceau Corăbieni, era singurul reprezentant al juminismului, purtându-se veșnic descheiat la un nasture — ceva mai jos decât obișnuia veneratul său șef. Botezase și cununase pe toată lumea iar finii îl trimiteau regulat în Camera, și-l jefuiau la cărți în seara de anul nou, cu care ocazie, d-nul deputat oferia șampanie la ceasul douăsprezece din noapte, după ce — conform tradiției — se stingea și se reaprindea lumina. În fine, d-nul Iovan Rădulescu a adus cel dintâi gramofon în Corabia, l-a așezat într-o Duminică în grădina publică și l-a învățat personal să cânte în fața orașenilor lipsiți de muzică militară, cari se minunau clătînând din cap, cu înjurături admirative.

Un lucru n'a izbutit însă d. Iovan Rădulescu, nici până în ziua morții sale; s'aducă măcar un batalion care să înveselească orașul. Căci decând e lumea, civilii au umblat după militari. Au petiționat, s'au ruinat zidind căzărmi, s'a învățat fiecare s'aducă în urbea lui un regiment de cavalerie, dacă comuna avusesse cinstea să nască un ministru sau cel puțin unul de infanterie, dacă trimetea în parlament un deputat, care lua cuvântul la mesaj. Zadarnic au umblat însă corăbieni cu petiție împetrită cu iscăliturile tuturilor dela prefectură, la Camera deputaților, zadarnic au ținut întruniri, alegând din sânul lor delegațiuni, care să prezinte Regelui moțiunea votată în aplauzele frenetice ale adunării. Nu s'a putut și pace. Din această pricină exista o dușmănie surdă între Corabia și cele două capitale de județ vecine: Caracalul și mai ales Turnu-Măgurele, care avea și un regiment de cavalerie. Această zăzanie se întrefinea cu anonime, cu vorbe purtate dela Corabia la Turnu, via Caracal și retur. Corăbieni erau învingători. Tari în strategia civilă, deschideau ostilitățile odată cu începerea iernii. O serie de baluri cu mese mari, cari țineau ca nunțile împărătești trei zile și trei nopți, convinsese ofițerimea că ospitalitatea Corăbienilor este superioară, căpitani iucau cărți, locotenenții dansau hore, briuri și hă-tute cu țărani îmbrăcați nouțește, alături de neveste ce purtau la gât sălbi de galbeni mari, veniau la bal cu toți copiii și cu cel ce-l așteptau să pice și care zorit să iasă la lumină, le scurta fusta dinainte, cu o schioapă și mai bine.

Cavalerii invitați erau găzduiți de primărie și poliție, pe la hoteluri, pustii

* Din romanul „Moș Belea“ care va apărea în curând în editura Benvenisti.

în timpul iernii. Aci găseau tot confortul reprezentat printr-o doamnă văduvă, care încurajată de oficialitate cu complicitatea binevoitoare a doamnelor din elită, alegea printre musafiri, și pe rând, câteun favorit, nu aruncându-i ca un sultan batista, ci solcitându-i invariabil pelerina, ca să nu răcească trecând prin coridor la camera ei, căci d-na locuia în hotel. Lucrul se petrecea astfel drăguț și discret. Lumea îi urmărea cu priviri indulgente, cu ochi umezi ca pe niște însurăței cari se retrag dela masa mare. Ofițerul însoțind-o să-și ia pelerina rămânea trei zile, ca un pelerin în pelerinaj. Se întâmpla însă uneori să plece și cu primul tren, căci văduva era o femeie și jumătate, consultată cu încredere oarbă, cu risuri înăbușite, de mamele ce aveau fete de măritat.

D-nul Iovan Rădulescu avea doi băceți pe cari i-a crescut cum trebuie, firește în străinătate și cu cari conducea ca cu niște tovorăși, numeroasele sale întreprinderi: moșii în exploatare, păduri în tăere, bancă, prăvălii și alte daraveri Costică, cel mai mare, făcuse studiile în Germania, de unde se întorsese fără nici o diplomă și cu doi copii, două fetițe cari nu vorbeau o boabă românească lucru de care d-nul Iovan Rădulescu părea foarte mândru și-l repeța în toată lumea. Bătrâna însă, doamna Rădulescu — coana Florica cum îi zicea lumea — femeie cu frica lui Dumnezeu, care lăptase șapte copii și îi învățase pe rând să-i zică mamă, suferia în tăcere, că nu se potrivea în gusturi cu noru-sa, pe care o privia cu neîncredere, când o auzia vorbind altă limbă și o bănuia că mănâncă broaște. Își concentrase toată nădejdea și iubia cu patimă pe Mircea, celalt băiat, blând ca și dansa, umblând să-l însoare după dorința ei cu o fată sănătosă și gospodină, care să supravegheze alături de ea gospodăria casei, bucătăria și slugile ocupate cu treburi felurite. Unele țesseau pânză, altele băteau scoarțe, coceau pâine, sau creșteau gândaci de mătase, cari foșneau pe cuptor ronțând frunzele de dud de-ți era frică să stai singur noaptea în bucătărie. Coana Florica era deprinsă cu munca, căci d-nul Iovan Rădulescu nu fusese totdeauna așa de bogat. Bătrânii locului,

care se poartă cu plete și cu anterci de dimie albă, povesteau de multe ori dela nunți — că nenea Radu fusese cel mai sărac țaran în vremea când nu s'aflau case boerești în Corabia, iar țăranele umblau desculțe și cărau apa ca căldări de aramă, aduse în spinar tocmai dela Țurloaie, departe de oraș unde iarna veniau uneori și lupii. Pe atunci, Iovan Rădulescu n'avea decât două vaci ciute și se culca sub car de jugat, cu proșapul propriu în poartă magaziilor, pentru ca a doua zi, grănarii cari cărau bucatele la șlepuri, să prindă cel dintâi la rând. Dar nu de aici șopteau gurile rele, s'a îmbogățit el, dintr-o fabrică de bani, făcută ofivani în urmă, în comuna Leu — numit predestinat se vede din Romaniști din care s'au înfruptat oameni cu vază și un popă mueratic, bețiv și cartofor dela Caracal și în casa căruia s'a găsit — zicea lumea — chiar țiparele. Ca toți Corăbieni, d-na și d-nul Iovan Rădulescu duceau viața regulată, se culca de vreme, se sculau de dimineață, lua cafeaua și se despărțeau. Ea rămânea clipă în poartă, vorbind cu câte-o fiu în treacăt; dumnealui pleca la bancă sau la biserică — o catedrală ce o ridică în inima târgului cu contribuții locuitorilor. Serile eșiau cu toții să se apere de țânțari la grădina. D-nul Iovan Rădulescu și copiii lui se purtau foarte curat, bine îmbrăcați cu cămăși călca și lustruite sub ochii coanei Florica, care odată pe lună întindea în curte, rușe albe ca zăpada.

Venit să ia comanda regimentului dela Caracal, colonelul Roiban nu găsise locuință. Nu se putea gândi să stea în hotel. Camerele erau mici, scumpe și n'aveau unde să facă gospodăria. Pecăni stătea nehotărât, profilându-se ca o statuie în centrul târgului pustiu întâmplarea îl puse în fața lui nenea Radu, care intrând în vorbă, găsi numai decât pe lejlul să dea Caracalenilor o nouă lovitură. Neputându-le lua regimentul și gândi să le ia deocamdată comandantul se recomandă.

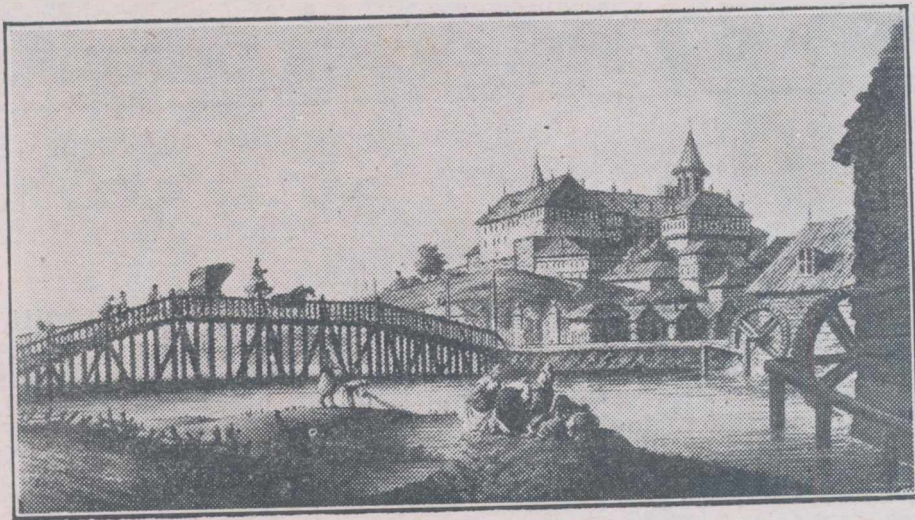
— „Iovan Rădulescu, mare proprietar

— „Colonelul Roiban, nimica tur

De cât ofițer în ziua de azi... Ai copii?

-- „Am”.

— „Fete, băceți?”.

PALATUL DOMNESC din București în anul 1809. Astăzi Arhivele Statului. (Desemn de Luigi Mayer, care a însoțit pe ambasadorul englez Robert Ainsli).— Academia Română. Secția Stampelor).

— „Doi Lăeși”.

— „Eu am cinci fete, vezi, te-am înecut, eu cu copiii și d-ta cu averea”.

— „Nu-i nimic, sănătate să fie”.

— „Sunt sănătos, slavă Domnului, nu mă vaet... Să nu-i faci militari ascultă-mă pe mine”.

— „Băeții mei sunt mari; unul e înrat, pe celalt trag nădejde să-l însor”.

— „Ei, bun, bravo!... Vorba e că nu iesesc casă, ce mă fac eu!”.

— „Tocmai am auzit... Ascultă, domnule colonel, de ce nu stai d-ta la Corabia?... E frumos, e liniștit, e aproape. Dacă pleci dimineața, în trei sferturi e oră ești la Caracal. Scara te întorci mai repede, că e accelerat”.

— „E greu să mă duc, să mă întorc, și plătesc și drum, să plătesc și chirie”.

— „Chirie deocamdată nu plătești”.

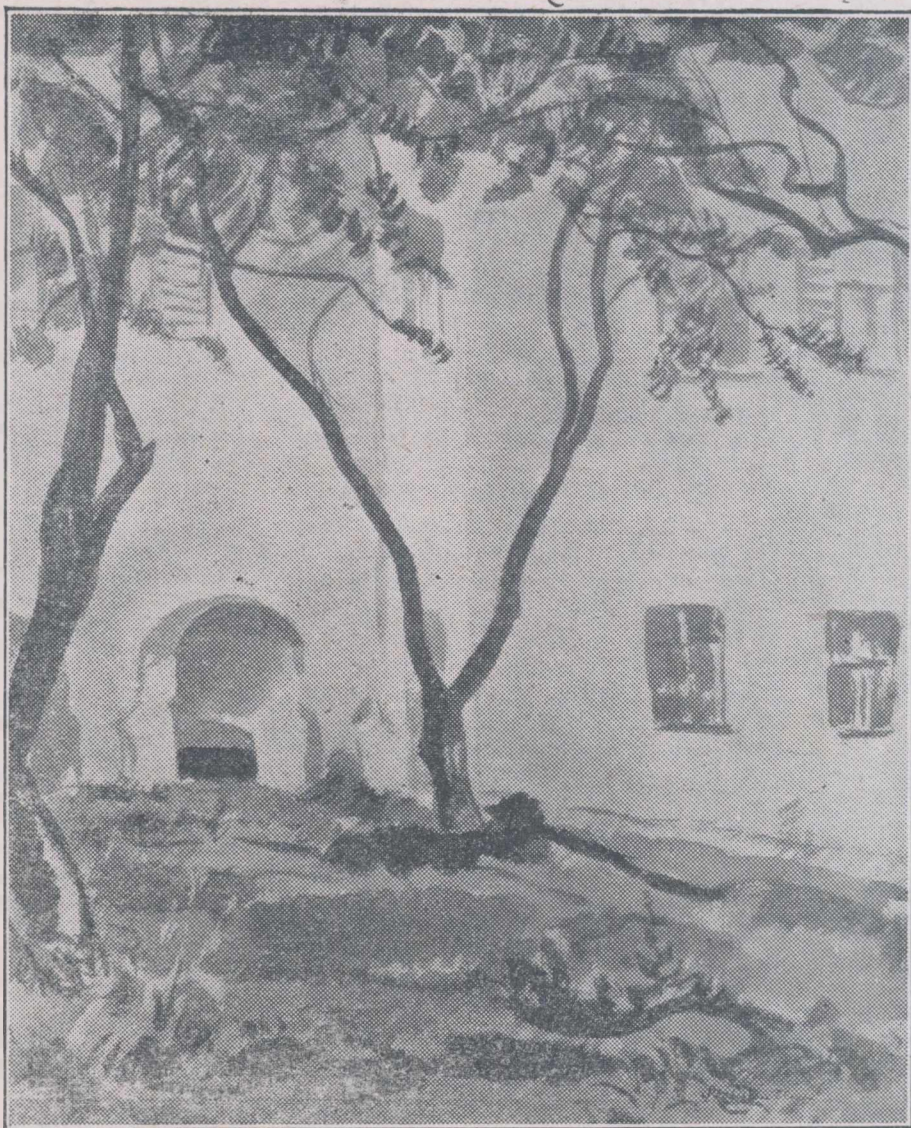
— „Cum n'am să plătesc chirie?”.

— „Avem aici localul cercului, vara de degeaba... Îți punem trei camere la dispoziție... ai bucătărie, ai tot”.

— „Poate numai așa, să-mi aduc familia, că eu nu mă pot despărți de reiment... Oiu veni Sâmbătă și oiu pleca luni dimineața”.

— „Ei, mai în cursul săptămânii, sărătorile, le potrivești d-ta”.

Peste câteva zile, care cu boi ridicară la gară bagajul colonelului și-l desțirară în fața membrilor Intim Clubului corăbier, care-și dădeau între ei cu mâțele. Colonelul n'adusesse dela Iași decât așternuturi pătate de copii și tot felul de oale. Mai pe seară alt transport descărcă o colecție de paturi canoane, după care își instală la cercul vil familia ca într-o cazarnă cu pături întinse în loc de covoare și cu perdele mici de din cearceafuri noi. Viața și-o începu la Corabia. Pleca dimineața și se întorcea seara. Uneori nu se ducea decât săptămâna. Județul aflase că are o familie numeroasă și că este ocrotit de stat. La drept vorbind, Corăbierii nu prea erau încântați de despetele lui Iovan Rădulescu. Ei nu văzuseră ofițerii decât la petreceri și și-i închiduseră în întodeauna rași, pudrași, gătiți, ca de al. Roiban se neglija dela o vreme; venia mai sgârbit, pe măsură ce se apropia de sfârșitul carierei. În vederea unei ieșiri apropiate la pensie, gândindu-se că va pierde ordonanțele, trăsura, meseriași și alte înlesniri, nu-și mai cumpăra haine și purta numai vechituri, u-i păsa de fel. Nici în Corabia, nici în apropiere nu erau generali, cari să-l observe. Apărea dimineața la cafea, la o dată cu negustorii, care-și leau cafeaua înainte de a porni la șlepuri, îmbrăcați cu un soldat rătăcit din Crimea, cu cise obosite, încrețite ca o armonică, cu pantaloni plini de pete, cu o haină cîlă, tiroleză, nebarbierit și cu chipiul de căpitan, la care adăogase succesiv câte gradele ierarhice, formând în zărele pe un fund de căldare, un spectru de tonuri coclite, dela arama veche, la albenul de floarea soarelui. Colonelul nu pleca bună dimineața de departe, cerea să se deranjeze nimeni pentru el, nu însuma nimic se interesa de treburile finarilor, cu naivități de copil, povestea episoade din războiu și se pomenea înjur. O lua atunci pe jos, sprijinindu-se într'un băț de corn și rătăcia prin țară, privind la câte-o troiță înegrită de vremuri, la barcașii cari pescuiau pe largul Dunării, la bănicerii voinci, cari vânturau boabele de aur, și venea cet, descoperit, cu părul rar, alb, subțire de bătrânețe — spre locul unde se afla catedrala. Așezându-se undeva la răscrucea pe o lespede neciopliță, sau pe o căpătăiu de grindă, fuma dus pe vînduri, urmărit satisfăcut activitatea în jurul lui, observând tot fără să revină nimic, până când sosia Iovan Rădulescu în întâmpinarea căruia mergea cu figura veselă, cu mâna largă, cu

CASTELUL BRÎNCOVEANU

— Grupul celor patru —

ȘT. DIMITRESCU

câte-o snoavă sau cu câte un sfat pregătit dinainte.

Cam la aceeași oră, d-na Marie Roiban, care n'avea nici o treabă — trecea strada și cu părul strâns într'un fustă de catifea stearsă, îmbrăcată într'un capod de cit, cum poartă cucoanele la țară, se ducea la coana Florica. Femeia o primi la început cu bucurie. Mai târziu o da dracului și zâmbind sfârșia prin a-i striga: „bună dimineața”, lăsând-o singură sub umbratul din grădină, unde-i trimetea cafea și dulceață.

— „Pe mine să mă scuzi”.

— „Nu te deranja îmi pare rău... Luscă știi eu cât ești d-ta de ocupată”.

Gazda alerga într'adevăr harnică, încosce și în colo, de la bătuțul covoarelor, la țesutul pânzei, împărțind lucrul, pornind treburile din afară, după care începea grija cea mare de toate zilele, ocupația de căpetenie a gospodariilor din centrele dunărene. Scoatea din casă covoarele, mobila, scaune și canapele de catifea și mătase, mese de toate formele, ca din pânțele unui vapor uriaș și începea scuturatul. Căci praful, un praful fin, saharian, stărnit de copii ce se hărjoniau, de vitele ce treceau la adăpost, purtat de pale de vânturi calde, se infiltra mișelește prin crăpăturile ferestrelor, prin coșul sobelor, prin coperișul caselor, așezându-se pe jos, pe sus, pe mobile, pe haine, în straturi fine ce se încrustau ca o lepră, distrugând lemn și materie, mâncând viața, grăbind moartea oamenilor și a lucrurilor. Curățenia

se termina înainte de a se ridica căldura. Casele cu storurile trase cădeau apoi în letargie până a doua zi, când începea din nou aceeași muncă zadarnică. Tot cam pe atunci sosia trenul, care era semnalul prânzului. Un pumn de funcționari și de negustori mărunți, lăsând prăvăliile în seama băeților, ce dormitau în pragul ușilor deschise se îndreptau spre băcănie să-și ia țuica și jurnalul. Odată cu ei eșia și dela cercul civil, o domnișoară nostimă cu pince-nez de aur și nas obraznic și trecând prin praf cu desgustul unei pisici albe prin noroju, se îndrepta blondă, cu mantilă ușoară croșetată, răsfațată în panglicuțe bleu, către casa lui Iovan Rădulescu. Era fata cea mai mare a lui Roiban. Cocuța cânta admirabil la pian, știa franțuzește și avea nouăsprezece ani. Privind la zestrea ce se scotea în fiecare zi la scuturat, în mîntea d-nei colonel Roiban au incolțit firește trei matrimoniale.

— „Hai, mamaie la masă!”.

— „Nu se poate”, striga vesel din poartă, d-nul Iovan Rădulescu, care venia de regulă cu Roiban. „Să vină mai întâiu băeți isă luăm câte o țuică”.

Coana Florica n'avusese parte să-i trăiască nici o fată. Cu neru-sa nu se înțelegea deloc. Se stabilise în Germania, unde-și creștea copiii, venia numai în apropierea sărbătorilor Pastelui și pleca imediat ce se întăreau căldurile. Prinse repede simpatie de Cocuța, pentru că venia serile și cânta la pian, care altfel

Chipuri pentru o Evanghelie Smochinul neroditor

Și zicea pilda aceasta: oare
cine avea un smochin în via lui
sădit. Luca, XIII, 6-9

*Din via în terasă vezi marea și Balçicul,
Orașul alb și apa albastră ca un cer —
Vezi prin frunzișul viei, înaripat, caicul:
Și-așteaptă azi stăpânul, bătrânul ei vier.*

*E-un turc cu barba ninsă și cu turbanul verde —
Sădi întreaga vie, butuc lângă butuc.
Siragul vieții sale cu anii mulți și-l pierde,
Dar știe orice piersic, cais, smochin sau nuc.*

*Stăpânului, ce crede întru Christos, i-arată
Ciorchinele cu boabe de galben chilibar
Și piersica pufoasă ca un obraz de fată,
Și vântăta smochină cu inimă de jar.*

*Dar iată și smochinul neroditor în cale,
Stăpânul se încrunță: — Pe pomul sterp să'l tai,
De trei ani cat smochine în ramurile sale
Și nici un rod nu 'mbie la umbra lui să stai.*

*Vierul îi răspunde: — Pre el îl lasă, Doamne,
In acest an să fie — să'l sap, să'i pun gunoi,
Și dacă nu rodește îmbelșugat de poame,
Li voi stârpi la anul netrebnicul lui soi.*

ION PILLAT

sta închis cu anii. Dar nu se gândea că Mircea ar putea-o lua de nevastă. Intre țărani parveniți, se crează o aristocrație a hanului, mult mai pretențioasă decât aceea a numelui. Cei cari reușese să se îmbogățească își fac palate, trăesc bine petrec și se însoară între ei împreunând averi. Coana Florica nu se simțea prea onorată ba era chiar contrariată de această prietenie stăruitoare care o stingherea. Colonelul o supăra prin neglijența exteriorului, prin lipsa de ocupație, lucru pe care ea nu și-l putea fuchipui prin apucăturile lui șirete, dar mai ales prin amestecul să în treburile femeiești, o slăbiciune a Moldovenilor, neînțeleasă în restul țării. Dar ce o desgusta mai mult, ce o făcea să se strângă, să devină ursuză când îi vedea venind era sărăcia în care trăiau și pe care n-o observase decât în casa plutonierilor pe care-i cununase bărbatul său. De voie, de nevoie se întâlneau totuși în fiecare zi. Colonăleasa își destrăma spița neamului, vorbea de prefect și de general, mărturisind că e nepoată de mitropolit. Aluziile începură să fie din ce în ce mai transparente. Strînse în mod normal, relațiunile dintre cei doi tineri ar fi putut lua cu timpul o înclinare mai dulce. Mircea, serios și cult, era un tânăr de o complexiune fizică delicată sau mai degrabă de o complexiune morală timidă, bânuitare. Străduințele colonelesci de a le procura pretexte de izolare îl enervau, mai ales că privind-i gales nu lipsia niciodată să-i semnalizeze arătându-i cu coada unui cehiu complice celor din casă.

— „Îmi pare mie, că bătatul d-tale vrea să-mi fure fata!... Ce zici madam Rădulescu?...”

M-me Rădulescu nu zicea nimic. Mircea însă se întuneca și se îndrepta repede, rușinat ca un copil prins în gresală. Cu timpul, orice întâlnire oricât de neașteptată i-se părea pusă la cale și era exasperat că coloneleasa căuta să dea spuselor lui intențiuni ștregă-

rești, uneori chiar piperate. Stăruința aceasta de a-i arunca fața în cap, era hazlie, și localnicii urmăreau cu interese împărțiți în tabere, lupta dintre cele două mame. Dar cu dragostea nu glumește nimeni. Mircea se lăsa prins în fiecare zi mai mult. Părăsia pe Cocuța necăjit, cu pleacă de lângă dansa din ce în ce mai greu și că doria în fiecare zi s'o vadă din ce în ce mai de vreme. Serile le petreceau acum împreună. Fugind de lume se plimbau ca niște copii cuminți, pe malul Dunărei argintată de lumina lunii, veghiați de părinți ce veniau pe urma lor la limita zonei de toleranță, admisă în provincie.

Mircea se imblânzise. Fata nu era complicată. Incepuse să aibă pentru ea atențiuni delicate: trandafiri tăiați din grădina lor, propuneri de plimbări cu barca, invitații repetate la dejun la care colonelul — dăscălit de acasă — mânca pocăit, cu poftă reținută, cu gesturi rezervate. Lângă el d-na Marie colonel Roiban plutea în fericire, ținea piciorul de pui delicat, cu degetele răs-firate în aripă de porumbel — așa cum se cuvine unei nepoate de mitropolit — și se gândia îngrijorată la trusoul fetei.

Era în ziua de sf-ții Apostoli Petru și Pavel. Se hotărise sfințirea catedralei, care nu prea convenia bătrânilor fiindcă era luminată electric. Din ajun, căruțe, cu leagănele înflorite cu soarte și velințe, adunau din satele vecine, țărani îmbrăcați în haine de sărbătoare. Femeile gătite cu sălbi de galbeni și marama de borangic, păreau niște mirese; bărbații purtau ca nuntașii ștergare de danie, prinse pe umăr.

De dimineață, d-nul Iovan Rădulescu, bărbierit cu perdaf, cu ochelari pe nas, alerga îmbrăcat în haină neagră, simandicoasă, cu chenar de decorații la o parte, gândindu-se la toate, escortat de un pluton de fini, pe cari îi trimetea în toate părțile; să vadă de ghiața pentru șampanie, să găsească castraveți verzi pentru friptură, sau la primărie, să mai scoa-

tă steaguri și să încarce din vreme țevă de tun, care avea să anunțe credincioșilo sfințirea casei Domnului.

Colonelul Roiban adusese dela Caraca în marș, tot regimentul. Oamenii aveau la ei hrana rece, câte-o fărâmiță de rașol vânos, scos pe jumătate crud din zeama chioară, sărată și afumată, fiartă în grabă, pe întuneric și băută de soldați în loc de ceaiu, înainte de a se pune în marș. Gătit cu eșarpă și epoleți, cu peșonajul alb de struț al comandantului, colonelul ordona parada, înfricoșând lumea cu priviri severe, cu voce aspră îngroșată a militarului în serviciu. Muzica, un șilăș de țigani puchioși ce fumau, se certau, fumau mereu, lucioși ca alămuril ce purtau cu ei, rânduia de mult în fața catedralei, părea un foc de gunoai. Trupa, cu oameni zdrențoși, ascunși în rândul al doilea, era înșuruită dela gară spre oraș, deoparte și de alta a drumului, în calea episcopului. În ultimul moment, sacau primăriei trasă de patru boi înaintași, înainta greoaie și pompierii aruncau în urma ei apa trasă din mers în căldăr de aramă, făcând din distanță în distanță băltoace, pe cari soarele și nisipul aprinle uscau repede.

Pe peronul gării așteptau grupuri de oficialități: prefectul județului, primarul în persoana lui nenea Radu, alături de colonelul cu chipiul la o parte, cu trăsia în gură, apoi diriginții școalelor, al poște și telegrafului, polițaiul sătul de carne corul de copii gata să cânte „Bine ați venit în orașul nostru” apoi comunitățile. Evrei spanioli, ceremonioși ca niște diplomați, Greci, îngâmfăți de hainele lor în fine lume peste lume și departe la capătul cheiului, lângă pompa cu apă șeful de corniști, pus de colonel să sună rugăciunea, la sosirea trenului. Din mulțimea apăsată de un soare crud, ce turna de sus valuri de plumb topit, pornia un vuet, ce semăna de departe cu mugetu apelor ce se revarsă și năvălesc peste zăgazurile rupte. Deodată se făcu tăcere ca în fața unei minuni. Dar după câteva clipe vuetul porni din nou, din ce în ce mai tare, prefăcându-se în vaer, izbuclnind într'un amestec de interjecțiuni de înjurături, de strigăte, de apeluri aruncate în

ȚĂRANI — F. SIRATO
— Grupul celor patru —

ACERE C. ILAN
— Grupul celor patru —

te limbile și pe toate tonurile. Mulțimi, cuprinsă de panică fugia acum în dezordine pitorească, strecurându-se în frică pe la botul cailor, spre bariera sului. Circulase, dinainte înapoi, vesfulgerătoare, că prefectul primise o gramă, că Inalt Prea Sfinția Sa Episcopul scăpase trenul și că urma să sosească într'un moment într'altul cu automobil. Sunt momente tragice, cari nu se descrie. Prefectul se uita cu reproș la Iovan Rădulescu; nenea Radu se zădărnici dând neputincios din umeri și așându-se de braț, privind cu invidie ținea ce alerga la fața locului, se luă să încet pe urmele sacalei grele, care se ertase, ca niște rude desmoștenite pe cele unui dric de cls. I-a. N'au mers t. Din deal, o trăsura de casă ce fulgea în soare, trasă de cai încordați, roți ca niște pepeni, pornită dela locuinț primarului, unde descălecăse episcopul urmăriță de trăsuri hârbuite, de căci cu cai, ce fugiau ca iepurii, de flăși încălecați pe deșelate, se îndreptă nvolburându-se într'un nor de praf — catedrală. Slujba ncepu imediat în-ghesuială de moarte. Oficialitățile, bilii, comunitățile, nenea Radu, în colonelul Roiban și polițaiul n'o arară să intre și nici nu mai încercară pătrundă în biserică. Era de prisos. eau sub castani la umbră cu batiste ap cu fețele împietrite de nemulțumiluminați interior de bucurie că scără de corvoadă. Slujba fu lungă. Ia e, episcopul, prelat viclean, salvă preul autorităților, mergând întins, cu ea sus, înainte de a ocoli catedrala, grupul de dregători și zise cu blân, stropindu-le chelia cu aghiazmă: din urmă, ca și cei dintâi.

poi împreună, urmați de norodul ce a lumânări aprinse, ocoliră biserica în tele muzicii militare, în pocnetul tă-

vii de cireș, care trăsnea la intervale, a-trăgând cărduri de copii cu ochii strălucitori, războinici, trezind cochetăria cu-coanelor, care-și astupau urechile, cu gesturi pudice de nimfe surprinse la scăldat.

După slujbă, pe stradă, la umbra magaziiilor, sub pomi, pe iarba prăfuită, țărării întinseră pomenile: fripturi sleite de miel, găini spintecate, frecate în boia de ardeu, ouă răscoapte, felii de caș indulcit, în sare, snopuri de ceapă verde și de usturoiu, azime dospite și turte pământii, faguri de miere, în fine sticle cu rachiu, ploști cu vin, zaibăr ce le vâpseau buzele și covrigi de împărțit la copii. Flămânziți de postul din ajun, de osteneala drumului, de sbuciumul zilei, oamenii mâncău trosnind din măsele, înfrățindu-se cu soldații și cântau falș, amețiți de băutura, lăsându-se după lăutarii cu dinți albi, ce căscau gura dând ochii peste cap.

La cafenea, în sala cea mare care servește Corăbienilor și de teatru prânzeau, cu ferestrele deschise, la răcoare, invitații lui nenea Radu: prefectul, jenat de guler, colonelul Roiban foarte roșu la față, președintele comunității evreești, care aproba politicos pe toată lumea, preotul coloniei grecești îmbrăcat de iarnă, dirigintii școalelor și al poștei, pierduți în redingote demodate, cari închinară pe rând pentru episcop, după ce Inalt Prea Sfantul lăudase cum se cuvinea fapta credincioșilor îndreptați pe calea binelui și a adevărului de nenea Radu.

„Inalt Prea Sfințe, domnule prefect, domnule Iovan Rădulescu și dragii mei”, spuse bătând în pahar, ridicându-se la rândul său, colonelul Roiban. „Când m'am născut în Basarabia, nu m'am gândit în momentul acela, că am să ajung pe meleagurile acestea să văd zidindu-se biserică acolo, unde la șaptezeci și șapte era jale și pustiire; unde nu se afla nici drum, nici casă, unde nu se zăria măcar un câine. Dar ne-a ajutat sfântul și am mers încetșor, hai, hai, dela Rahova, la Smărdan și la Opancez, de acolo la Grivița și în fine dete Dumnezeu și luarăm Plevna. Și astăzi, slavă Domnului, prin stăruința și munca acestui mare și bun Român, a d-lui Iovan Rădulescu, care stă colea în fața d-voastră și din mila tuturor, s'a ridicat o cruce, unde înainte se înălța semiluna turcească și spurcată, s'a clădit o biserică, în locul moscheii și a geamiei musulmane, pe care, ce e drept, ei le țineau foarte curate, lăsând papucii la ușă, lucru pe care l-am văzut cu ochii. Ei bine dragii mei, toate aceste lucruri frumoase, noi nu le-am fi putut înfăptui, dacă n'am fi intrat la Plevna, chemați de Ruși să trecem Dunărea, cu orice condiție și pe unde am pofti, în cap cu Domnitorul, dându-ne astfel independența dela șaptezeci și șapte. Vă rog dar, ca împreună cu mine să bem cum a zis bietul Andrei Mureșanu, uniți în cuget și simțiri, strigând în același timp, trăiască Majestatea Regele cu toată dinastia și trăiască bunul român Iovan Rădulescu, care a dat cea mai mare dovadă de creștinism”.

Plină de grațitudine, d-na Marie colonel Roiban a aplaudat cea dintâi, cu toate că nu fusese invitată la masă — femeile, se știe, nu iau parte la banchet dar fiindcă venise... și era obiceiul d-nei Marie colonel Roiban să vină întotdeauna în astfel de împrejurări, îndemnându-se la mâncare ca Roiban, căci din gelozie, care creștea cu vârsta, se așeza oriunde, vânăta la față, cu gura pungă, lângă dansul.

Muzica militară, după ce a concertat în timpul mesei, cîntând un potpuri cu imitațiuni de privighetori și pitpalaci, strângând tot satul la fereastră s'a dus apoi să cânte flăcăilor la horă. Contra obiceiului său și cu toate că era în toiul verii,

Strigoii mei

Când s'o sfârși povestea anui em
Al cărui nume încă îl mai port,
Să duci cu tine umbra celui mort!
Și s'o îngropi în câmp la hippodrom.

Acolo în Octomvre ca și'n Mai,
În zilele cu soare sau cu ploii,
Din groapă o să iasă un strigoi,
Să-l mângie copitele de cai.

Apoi se va ascunde în mormânt,
Cu stîlpul de sosire căpătât,
Când stîlpul îl vei trece cel întâi,
Să simți o sguđuire sub pământ.

Prin ploae

Ah, ploaia care firie de luni,
Și sufletul din mine l-a udat!...
Și astăzi, Joi, de ploaie alungat,
Mă văd în fața casei de nebuui..

Și stau în strada neagră de noroi...
Nebunii trag de gratii și rănesc,
Privirile când ni se întâlnesc...
Și ploaia umple golul dintre noi..

Prin ploie alergând mă reîntorc,
Și răcnetele nu le mai aud...
Dar sufletul din mine este ud,
Și sufletul din mine 'ncerc să-l storc..

Din Fulgere (volum ce va apare
în curând)

colonelul cedă stăruințelor orașenilor și „în onoarea catedralei” zise el, oferi muzica militară pentru ca seara să danseze tineretul în sala cafenelei. Corvoade de soldați întinși pe brânci freacă parchetul cu sârme, cu perii, cu ceară, gândindu-se la cei de acasă, străjuți de sergentul care croia din când în când cu neucua:

„Dă mai repede, măi!”

Mircea și Cocuța nu se despărțiseră toată ziua.

Cucuța Florica o reținuse la dejun. De dragul băiatului și pentru că fata era simplă, bătrâna începuse s'o iubească. Cocuța n'avea pretenții mari, nu făcea lux și o cuceri definitiv, când încingând șorțul și dogorită de focul mașinii, făcu la repezeală din lapte, ouă și vanilie, o cremă răsturnată. După dejun, Mircea și Cocuța plecară să adune depe la fini, depe la cunoscuți și prieteni obiecte pentru tomboală, ce urmau să se vândă, din inițiativa lui nenea Radu, la licitație, în folosul muzicii.

G. BRAESCU.

Stampe și portrete privitoare la istoria Românilor

(Expoziția Cărții Românești vechi 1508—1820. Academia Română)

În numărul din 14 Martie a. c. al Universului Literar d. N. Cartoian face o expunere prețioasă asupra expoziției Cărții vechi românești din anii 1508—1820 făcută de Academia Română.

În acea expoziție sunt expuse și vechi stampe cuprinzând portrete domnești și istorice, orașe, cetăți, tipuri și costume și diferite scene din viața românească din secolii XVII—XIX. Aceste stampe pentru țările românești din secolele trecute sunt mai mult de cât interesante, ele capătă o valoare de document istoric.

Importanța gravurilor ca material ajutător istoriei a trecut aproape nebăgată în seamă, cu toate că ele își au partea cea mai mare în unele fapte istorice, ele sunt o iconă credincioasă din timpurile vechi sunt documente iconografice contemporane cu evenimentele. Evenimente politice petrecându-se în Principatele Române și cum Domnii noștri jucau un rol politic, era natural să se știe și figura lor.

Din seria portretelor domnești, cel mai vechiu este al lui Mihai Viteazul făcut la Praga în 1601 de gravorul Egidius Sadel-ler, când Domnul nostru s'a dus la Impă-

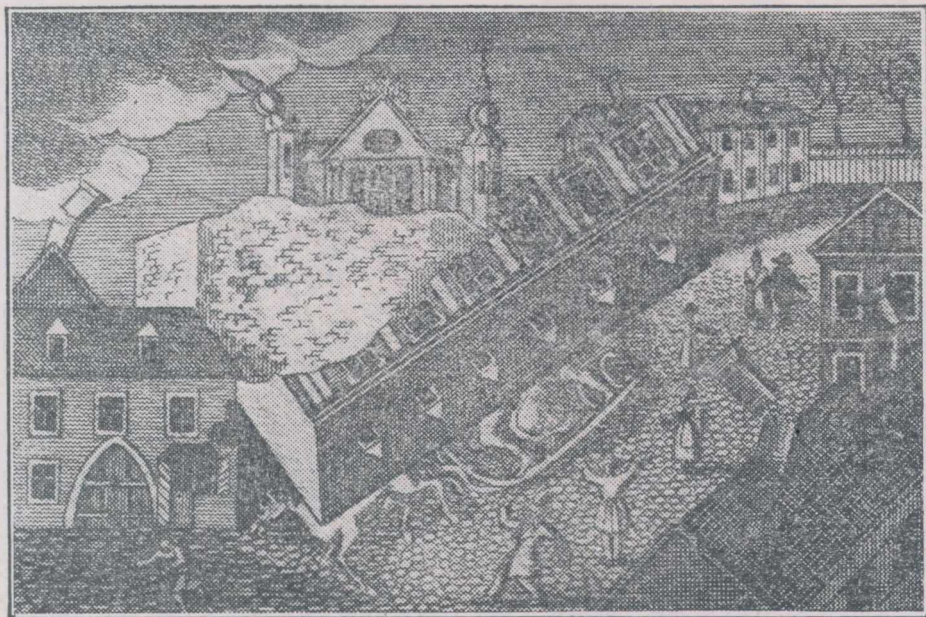
la 17 Mai 1786. Domnul stă pe tron, în dreapta și în stânga sunt boerii, un steag cu stema Munteniei și trei tuiuri. În fața Domnului, Divan Effendi cetește firmanul de investitură. O altă pictură ne arată pe Maria fca lui Vasile Lupu, măritată după prințul Ianus Radzivil.

Domnii Români se continuă cu Scarlat Calimachi făcut de Ludovicus Kreuchely de Schwardberg, Gheorghe Bibescu de Kriehüber și Mihail Suțu de Louis Dupré

Domnii Români se continuă cu Scarlat Domnii Români făcuți de artiști străini, ne arată că eram cunoscuți în secolii trecuți la Praga, Viena, Veneția, Paris, Lipsca și Amsterdam.

O serie de picturi ne arată figuri istorice din sec. XIX astfel avem pe Iordache Filipescu Mare Vornic și Mare Ban pe la 1830, pe Alexandru Vilară omul Rușilor care a fost în comisia pentru întocmirea regulamentului organic, pe Aga Mihăiță Filipescu la 1827 și pe Alecu Ghica, Mare logofăt al Moldovei 1834—1848, tatăl lui Grigorie Vodă Ghica. Toți sunt îmbrăcați în costum boeresc.

Persoane care au jucat rol cultural gă-

Cutremurul de pământ în București la 23 Ianuarie 1838.— (Academia Română. Secția Stampelor).

ratul Germaniei Rudolf II. Sunt apoi portretul lui Gospodar Grațiani Domnul Moldovei, făcut la Viena de Heinrich Ulrich; al lui Matei Basarab de venețianul Marcus Boschinius, Vasile Lupu făcut de Abraham van Vesterweldt și gravat de Wilhelm Hondius; Constantin Brâncoveanu gravat de venețianul Alexander din Via și Dimitrie Cantemir gravat la Amsterdam de F. Morellon La Caye.

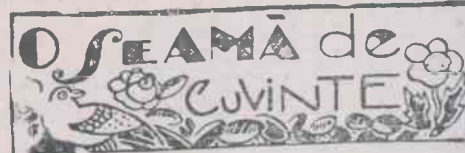
Din epoca Fanarioșilor avem portretul lui Constantin Mavrocordat, care a fost Domn în Moldova de 4 ori și în Muntenia de 6 ori, făcut la Paris de G. F. Schmid, Gigore Ghica — în timpul domniei lui ni s'a răpit Bucovina de Austriaci în 1777— este făcut la Lipsca de I. M. Stock. Nicolae Mavrogheni Domnul Munteniei 1786—1790 este arătat în mai multe feluri. O gravură ni-l arată în haine de război cu șalvari și fes și în altă gravură ni-l reprezintă într'o trăsură după moda turcească, trasă de doi cerbi și urmat de suita lui compusă din boeri și soldați arnauți. Un alt tablou pictură pe pânză, ne arată Investitura lui Nicolae Mavrogheni

sim pe Dionisie Fotino, autorul Istoriei Daciei, Țichindeal Dascălul și fabulistul Banatului, pe Grigorie Pleșoianu profesor craiovean la 1833, Valștain, profesor de desen la Colegiul St. Sava din București în 1830 și pe Gh. Asachi, tânăr.

Grupa de istorie miliară începe cu lupta lui Mihai Viteazul dela Gorăslău, dar cele mai multe sunt din sec. XVIII.

La începutul secolului XVIII când Austriaci continuă ofensiva lor victorioasă contra Turcilor, când se ocupă cetățile Timișoara, Lipova, Orșova, insula Ada Kaleh, iar pe de altă parte în părțile de răsărit cetățile Benderul, Hotinul și Ismailul atrag o parte din armatele turcești, de atunci avem frumosul plan al Hotinului de Schley, vederea cetății Tighina cu plecarea Turcilor din ea, ocuparea Hotinului a Ismailului, a Silistrei și ocuparea orașului București de trupele austriace cub comanda Prințului de Saxa-Coburg. Gravurile din acest timp sunt adevărate cronici, la legendă se dă explicația pe larg.

În secolul XIX diferiți călători au tre-

Intr'o seară la „Giate-Lyrique“ un spectator era așezat în spatele unui domn inflăcărat, un meloman furios, cu siguranță, care cântă când cu unul, când cu altul dintre artiști.

— Ticătosul! Idiotel! strigă deodată spectatorul exasperat.

— Domnule mie îmi spuneți toate acestea? întrebă melomanul întorcându-se. Atunci, spectatorul cu prudență, explică:

— Nu, dragă domnule. Ci aceluia în becul de bariton care mă împiedică de vă asculta.

Spectatorul nu era altul decât Trist Bernard.

Critica n'a fost prea blândă cu „Nota lui Figaro“ de Beaumarchais. Ea proroce că piesa va cădea repede.

— Da, zise artista franceză Sophie A. nold va cădea de 50 de ori în șir!

Franz Molnar celebrul scriitor ungar și-a făcut astfel autobiografia.

În 1878 am fost născut la Buda-Pesta în 1896 am studiat dreptul la Geneva; 1896 m'am făcut ziarist la Buda-Pesta; în 1897 am scris un „mic reportaj“; în 1900 am scris prima mea navelă; în 1901 am devenit autor dramatic, întâiu patria mea; în 1908 am devenit cunoscut și în străinătate ca autor dramatic; 1914 m'am făcut corespondent de război; în 1918 mi-a cărunțit cu totul părul; 1925 ași vrea să mai fiu student la Geneva.

Duval, renumitul învățat și bibliotecarul împăratului Francisc I, era cunoscut prin modestia sa.

Intr'o zi, un prieten îi puse o întrebare la care savantul răspunse:

— Nu știu!

— Eu credeam că împăratul te plătește ca să știi orice, răspunse prietenul.

— Împăratul mă plătește pentru ce știu. Căci dacă m'ar plăti pentru ce nu știu nu i-ar ajunge toate bogățiile împărăției.

RUD. A. KNAPP.

cut pe la noi. Pe lângă notele ce le-a cules, unii dintre ei au și desemnat ceea ce au văzut, dându-ne vederi de case, de cetăți, piesagii, costume de țărani și de soldați și diferite aspecte ale societății noastre. Astfel sunt: Michel Bonquet care face tipuri de femei și dorobanți, C. Hally face vederea Brațului Sulina, I. Klein în 1813—34 face căruși români. Raffet face trecerea Buzăului 1837. Carl Beghenau care a fost inginer topograf până în timpul lui Guza Vodă în călătoriile lui prin țară a desenat lucruri foarte frumoase pe care le-a publicat în album „Donau-Gegend“ dând vederea Silistră, portul Giurgiu și Turnul Severin.

Desenurile acestor călători veniți în diferite ocazii pe la noi își au valoarea de documentară istorică și etnografică.

Prin expoziția de stampe pe care a făcut-o Academia Română, se dă un îndemn de a se cerceta și o altă față a istoriei noastre, pentru că alături de documente numismatice, sigilografice, și heraldice, iconografia contribuie și ea ca sursă auxiliară la studiul istoriei Românilor.

IOAN C. BĂCILĂ

Cristos și nepoftitul

povestire de RAFFAELE CALZINI *)

— Trebuie să-ți iei inima 'n dinți, land; la San Remy ai să găsești doctoru'; un bătrân în care poți avea încredere în tatăl tău. A făcut plăcerea asta și doctor femeii care, cași tine, au avut curajul să se ducă la el, mult mai devreme. Tu bei doctoria și să te întorci de grabă, și vre-un car de țiu ieși în cale, ori pe os. Doctoria o să lucreze și mai bine.

Ea își încinse șorțul, își schimbă pauci, își acoperi capul cu o basma albastră care învăluie — ca o glugă călugărească — fața luminată de un zâmbet prea deschis și încercănată cu două umbre pe labii, cu pete vinete, ușoare, pe labii; pe urmă porni la drum.

Și de data aceasta spuse „dă”, precum spusese toată viața; din iubire, din sfială, într-o tradiție de sclavie.

Li spusese „dă” locotenentului de Ulani, timp de șase săptămâni, stătuse cu ea sprezece oameni în partea cea mai curată a conacului.

O porni la drum; a treia zi de Paști. În căine se luă după ea, pas cu pas, până la podeț; pe urmă se opri, rămase să privească dând din coadă pe muchia unui șanț, strănută și, tipil-iiptil — se întoarse acasă.

Atunci Maria Magdalena se găsi singură pe drumul lung, răsădit cu plopi; se amina lenevos de ziuă, prin păcla deasă care se ridica încet de pe țarinele îmbinate, străbătute de flori mătăsoși de amină și de zgomotele nelămurite ale unei vieți nevăzute, care se trezea încet, încet. Ceva la fel, și de care nu voia să se dumirească, simțea că se săvârșește într'ansa; într'ansa, într'un întineric orb și o prăpastie de ani și de depărtare, simțea că se trezesc florii mătăsoși care-i duceau năluciri luminoase în fața ochilor, iar în lăuntru trupului tresăririle nelămurite ale unei vieți lăncezitoare care nu era a sa.

O simțise prima oară într-o noapte de ianuar. I se păruse atunci că arde în creștă, între ronțăitul carilor și rumețatul surd al joncilor la iese, un oftat bolcom și sfios, ca plânsul de vită bătută. Se sculase în capul oaselor pe pat, fără să se deștepte, cu dinții clănțănind, strângându-și gura să nu țipe, voind parcă să nu

mai audă, cu nici un preț, zvâcnirea aceluia ornic însuflețit; și deschisese larg fereastra să se arunce jos, pe drumul alb de zăpadă și de îngheț; dar puterile o părăsiseră și-și venise în fire, îndurerată și răstignită de spasm, pe dușumelele de lemn.

Se trezea dușmanul și în aceea dimineață; se trezia pentru cea din urmă oară, dar putea să stea fără să se ostenească, să-l gonească din gând, așa precum făcuse cu fiecare revărsat de zori, când se dădea jos din pat și sila era atâta de puternică încât i se părea că se va prăbuși la pământ, în timp ce odăia era răsunătoare de bătaia celor două inimi dușmane. Li era simț că de un lucru brutal și violent, căci era făptura unei brutalități și unei violențe; zi de zi o apăsa mai cumplit, căci viața ei, alături de aceea viață nouă, devenea deșartă și netrebnică, la fel cu frunza uscată; iar când se întâmpla pe înserate, să stea în ușa care dădea în grădină, i se părea că-l vede venindu-i în față, închegat, pecetluit cu simț omenesc, frumos ca un copil și uricios ca o fiară dăunătoare. Ura nu era a ei, nu se născuse în ea; o ațâțaseră toți ceilalți. Ai casei urau venirea aceluia nepoftit ca întârzierea unei ocări; grămădeau asupra germinului neștiutor neputința propriei lor apăsări în potriava dușmanului.

Acum, din dragostea ce purta a lor casei, a treia zi de Paști, îl ducea ca pe un sclav la moarte. Dar neliniștea îi era atât de mare că se simțea scaldată 'n sudoare înghețată, și simțea dorința chinătoare de-a se face iertată și de-a ierta, fără a ști de ce se făcuse vinovată, de care păcat, numai să se facă ușoară ca un fulg și să dispară cu suferința ei ascunsă, ca o aripă din păcla care prindea a se risipi.

Soarele și croia o părtie tot mai largă, țarinele fumegau; toate înfățișurile se schimbau, nu puteai ghici ce lucruri din preajmă aveau să dispară și care aveau să dăinuiească, atâta de mare era palpăirea oricărui contur, aburirea unor arături ce păreau reale în vreme ce dănuirea unor desertăciuni vizuale pe o rețea ai fi luat drept ceață, capătul, încet-încet, la soare, forma și materialitatea unui trunchi, unei căpițe, unui bordei, unui crâng.

Auzi pași în urma ei, un pas grăbit dar moale lăsa o urmă slabă în noroi, și un om o ajunse din urmă; nici măcar un om, — un cerșetor — atâta de smerit în privire și în felul de-ai spune bună-dimineața, că putea fi servitorul și stăpânul tuturor.

Iar soarele se arată, spintecă norii cari se ridicară și se făcură nevăzuți; seninul revărsă albastrul în valuri peste câmpuri.

— Mergi la San Remy?

— La San Remy.

— Vom face drumul împreună. Vrei? Eu nu-l cunosc.

— Nu ești din partea locului?

— Nu sunt.

— Ești grădinarul?

— Eu umblu pe toate drumurile, trec toate râurile. Sunt ceace sunt!

*) Cunoscut novelist și dramaturg italian, născut la Milano în 1887. De profesie, avocat. În timpul războiului a fost ofițer de infanterie la Monastir, iar după armistițiu a fost în misiune politică în Austria și Boemia. A colindat multe țări din Europa, mai ales Spania. Trăiește la Milano.

INTERIOR N. N. TONITZA
— Grupul celor patru —

Zâmbi și se întoarse tăcut; urmări astfel puțin drumul, fără să mai vorbească.

— Paștele de-ar veni în plin ori în sec, vine cu frunze, cu crengi și arată cu mâna spre creștetul plopilor care nu mai era negru, nici încă verde de tot. Vorbea de lucruri mărunte, ca un cerșetor, vorbea de grâne și de vie, așa cum îi șade bine celui care crede că are nesfârșite țarine, pentru că nesfârșite colindă în mergerea lui zilnică; dar în realitate nu are nici plug, nici sapă, ci trăiește în sărăcie, ca vrabia, ca șoimul.

Ceeace voia să spună căpăta înțeles mai adânc de la răstimpurile tăcute cu care și însoțea vorbele. În glas avea un sunet supraomenesc care se lega mai mult de glasul lucrurilor decât de cel al oamenilor și se prelungea în departe, din câmp în crâng, într'un cântec de pasăre ori de izvor. Când dădea din mâini, parcă mișca puțin aerul, parcă însemna mișcări albastre în albastrime. Știa cele mai mărunte lucruri, cași pe cele mai mari: despre Magdalena știa unde se ducea și de ce se ducea. N'o opri din cale, nu dădu din cap; rămase tăcut, apoi o întrebă liniștit de tot, zâmbind:

— Și când ai să-l ucizi cu mâinile tale? mai înainte să-l vezi? mai înainte să-l cunoști?

— Este copilul unui dușman. Va fi un dușman mai puțin.

— Nu e nici al tău, nici al altora. Este al lui însuși. Este al pământului. Trebuie să nădăjduiești totul dela pământ. Tu și țărâna trebuie să-l plămădiți și-l veți plămădi.

Așa era. Băgă de seamă pentru cea dintâia oară, că era legată cu rădăcinile, nu numai ale trupului; ci și cu rădăcinile gândului și ale sufletului, de nemăsurata mamă care trimitea din măruntaiele deschise un miros îmbătător de brazde plouate și de sămănături încolțite.

La fel țărînei, simțea îmbătarea îmbolțitoare a creării; i se părea că are prea puțin suflet, ca să păstreze în el un germin atâta de mare. Nădăjduia totul de la țărâna care era neatinsă și nemuritor de tânără, și totuși îndurase în timpul lunei lui Septembrie grozăvia războirii oamenilor, ca să se aștearnă repede într-o linie nesfârșită, liniștită și

Sonet

Celor 174 de versuri șterse
din piesa Striana.

Și-acum, și pentru voi, o vorbă bună...
cuptând cumplit cu tehnica teatrală,
am șters, voi știți, ades la nimereală
ar amintirea crimei, se răzbură..

în șerpuirea voastră de cerneală,
șar și-acum dungi aurii de lună,
armonia voastră, ca de strună,
să urmărește 'n lumea mea reală..

de voi, o sută șapte zeci și patru
de versuri, izgonite de la teatru,
să'n adevăr să vă mângâie făptura,

gând sufletul e plin de poezia
și i-a vărsat-o din belșug, natura:
poezia-i viața — teatrul, parodia....

ALFRED MOȘOIU

VASILE CARLOVA

(1809-1851)

senină; morții fuseseră îngropați și fugă, copacii despuiți cu furie, drumurile întundate; baterii la pândă, oameni omorâți, cai înțepenii cu picioarele în sus; acum, a treia zi de Paști izvoarele își recapataseră ceresul lor murmurat și zâmbetul lor de Rai, plopii aceeași înfățișare solemnă și gânditoare, salciile aceeași moliciune suctoasă, iar ciocările se avântau în zbor dintre brazde și se opreau în văzduh să cânte nebunește, îmbatate de lumina umedă. Astfel, prinse a se gândi cu milă la acel ceva viu, atât de viu, care i se zbătea în măruntaie; la acea nemurire care era nemurirea lumii.

— E ca un bulgăre de lut când se învârte pe roata oiarului: orice apăsare de deget poate să-i schimbe forma și să plămănuiește o frumusețe.

Maria Magdalena pricepea că soarta ei era mărită prin durerea acelei schingiuri și că menirea ei de mamă se împovăra.

Trebuia să facă totul, să-l dea la lumină la fel sieși, la fel a lor săi, la fel cu oamenii din partea locului, ca să nu-i descopere în fundul ochilor și în fundul sufletului fiorul de pradă și de amenințare străfulgerat printre obrajii cei oșei și ieșiți mult în afară ai lui, care se făcuse nevăzut cu cal cu tot, mohorit și tăcut, pe un apus de soare galben, îmbibat în friguri și noroi, iar în lăuntrul acelei vedenii de pradă, uriașă și înarmată, răsări în nevinovata-i aducere aminte chipul unui blând om neînarmat; un tăietor de viță.

— Mi-era drag un om care tăia vița și s'a dus la războiu. Celui care tăia vița îi eram dragă, îi mai sunt și acum.

— Iubirea este altceva: se poate risipi ca o deșărtăciune. Poate că-i bucuria vieții. Dar frumusețea procreării este mai mare. — Și apoi, gândindu-se la germeul incolțit în măruntaiele ei:

— Nu se cade să-l ucizi. Ar însemna să nimicești o nădejde.

Și mai spuse:

— Ce-ar fi lumea fără nădejde?

Se părea că speranța ar fi mers alături de el, că primăvara câmpurilor ar fi întins în fața sârmanelor sale oșpici sângerate, un giulgiu de lumină, să calce peste el.

De odată, în fundul șoselei noroioase, cleioasă de desghet, un urlet monstruos se iscă lătrând parcă, și se arătară, unul după altul, printre copaci, opt furgoane automobile ale unui convoi de răniți, răniți ușor bandajați ori convalescenți, duși de la posturile de prim ajutor ale tranșeeilor, pe la spitalele din oraș. Clătinau din cap la orice tresăltare a motorului; dar fețele rătăcite și de ceară, ochii stinși, pe jumătate închiși, se păreau că nu văd și nu caută decât cerul senin: unul din ei ținea într-o mână palidă o creangă de migdal înflorit.

Câteva petale albe se rostogoliră, căzând în noroi, desprinse de pe ramurile care începeau să crape de muguri.

Ea se piti repede, cu o groază instinctivă, în dosul unui copac, până ce trecu convoiul și, stând așa ascunsă, văzu pe cerșetor pornind pe drum înainte; dar lumina soarelui îi străbătea trupul și se resfrângea în paliditatea fără sânge a mâinilor sale găurite.

O globă de cal sur, osos și cu părul noroiat, necheza într-o țarină din depărtare, înjugat la un plug.

Maria Magdalena apucă pe calea în toarcerii, ținând pe pânțele, sub soară, mâinile împletite, cu degetele răsfirate, de parcă ar fi păzit o comoară.

(traducere din italienește de

(ALEXANDRU MARCU).

Curentul nou în literatura românească insuflit de Eliade Rădulescu în Muntenia și de Gh. Asachi în Moldova, prin ziarele lor ce au apărut la 1829, își găsește răsunetul și în literatura artistică odată cu puținele versuri poetice ale lui Vasile Cârlova. Desigur că epitetul de „cel dintâi poet modern” care i s'a dat de istoricii literari, își are deplina lui justificare, ținând seama de producția literară anterioară acestui poet. Vom aminti totuși de un alt poet ce a scris cu mult înaintea lui Cârlova și care a fost — până acum pe nedrept vitregit de istoria literară. Este vorba de I. Budai Deleanu autorul vestitei poeme „Țiganiada”. Poetul ardelean a reușit să realizeze sub influența literaturilor clasice apusene și sub acea a literaturii populare românești, o operă de mare valoare artistică. Dacă „Țiganiada” scrisă în cele două forme ale ei, în preajma anului 1800, a fost cunoscută cu mult mai târziu de publicul românesc; astăzi a venit timpul să completăm o lacună istoriografică și, cum spunea Cicerone „suum cuique tribuere”.

Vasile Cârlova s'a născut în anul 1809 la Târgoviște. Acolo și-a petrecut copilăria în atmosfera sfântă a unui trecut glorios rămas mărturie în părăsitele ruine. A învățat grecește și franțuzește la școlile orașului. Talentul puternic și precoce l-a îndemnat să scrie din adolescență; la început în limba grecească și apoi în românește, după îndemnul prietenului său I. Voinescu II. Serviciul militar îl chemă în București unde ofițerul Cârlova a fost bine primit în cercul literaților de pe acea vreme. Desigur că Eliade i-a fost un protector și un bun prieten. El i-a publicat în „Curierul românesc” primele poezii: *Păstorul întristat*, *Inserarea și Ruinele Târgoviștei* și mai târziu alte două postume: *Rugăciunea și Marșul* și tot el a fost singurul biograf ce ne-a lăsat cele mai prețioase amănunte despre scurta viață a nifericului poet.

Aceste date sunt însă prea puține și ne vom servi de o tradiție orală culeasă de N. Ținc în orașul Craiova unde se spune că a murit V. Cârlova.

Tânărul ofițer de cavalerie a jucat cu multă pasiune la un bal unde avântul său sufleteș și inteligența sa scilpitoare atrăsese atenția frumoaselor domnișoare de pe acea vreme; iar în zorii zilei pe o răcoare destul de pronunțată de toamnă, era prin luna lui Septembrie, plecă în fuga calului la garnizoană spre a fi exact la datorie. O fulgerătoare boală de piept îl rețină în pat 14 zile și în Octombrie 1851 muri.

Bagajul literar al poetului este foarte mic: numai 5 poezii, dar el ne îndreptățește să vedem în această operă pe un poet de mare talent. Desigur că celebritatea unui scriitor nu este legată de cantitatea operelor sale și avem destule exemple în literatura universală.

A scri la vârsta de 18 ani o poezie atât de frumoasă cum este „*Păstorul întristat*”, într-o limbă literară deosebită cu mult de aceea a literaților contemporani, această evidențiază precocitatea talentului pe care l-a avut Cârlova și regretul nostru profund pentru pierderea prea timpurie, a unui așa mare scriitor.

Dar creațiunea sa cea mai desăvârșită o întâlnim în „*Ruinele Târgoviștei*” scrisă la 19 ani. În această poezie găsim imagini poetice surprinzătoare pentru vremea când a scris poetul: „*în negur uitării*” (d-l Ibrăileanu le-a asemănat cu cele eminesciene); „*pe aripele vremii*” etc...

Ar fi interesant de făcut o comparație între această poezie închinată ruinelor, cu acele analoge scrise de romantici: Apusul; Byron, Leopardi, Lamartine etc., și de scriitorii noștri: Eliade, Gr. Alexandrescu, Al. Hrisoverghi, D. Bolintineanu, Eminescu, Duiliu Zamfirescu G. Coșbuc etc...

Din această comparație ar eși în evidență și mai bine puternica plămăuire a lui Cârlova.

Literatura românească atât de săracă în talente poetice de valoare superioară a pierdut în Cârlova pe unul din cei mai mari poeți. În acest sens nu-mi pare exagerată afirmația d-lui G. Ibrăileanu „*În Vasile Cârlova poporul român pierdut, poate, pe cel mai mare poet al său*” (Viața Românească 1920 No. 1). Din altfel mărturisirea d-lui Ibrăileanu se bazează pe fapte și considerațiuni istorice și estetice care ne pot justifica pe deplin afirmațiile. Meritul, cel mare al unui poet de talent constă mai ales în noutatea pe care o aduce față de literatura contemporanilor săi. Într-o literatură cu o tradiție bogată apariția unui geniu poetic este cu mult mai naturală și mai îndreptățită, decât ivirea unui scriitor de mare talent într-o literatură lipsită de acea tradiție binefăcătoare pentru dezvoltarea scriitorului lipsită, cum era literatura românească pe vremea lui Cârlova, chiar și de o limbă literară necesară poetului pentru a-și exterioriza imaginea sale și a-și fixa inspirația creatoare.

G. CARDAȘ

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE

- 1) *Păstorul întristat* în „*Curierul românesc*” din 8 Mai 1850.
- 2) *Inserarea* în „*Curierul românesc*” din 29 Iunie 1850 și 9 Octombrie 1850. Reprodușă și în „*Foaia pentru minte inimă și literatură*” 1850, pag. 370.
- 3) *Ruinele Târgoviștei* în „*Curierul românesc*” din 20 Martie 1850.
- 4) *Rugăciune* în „*Curierul românesc*” din 4 Septembrie 1850.
- 5) *Marșul lui Cârlova* în „*Curierul românesc*” din 11 Octombrie 1850. Reprodus în „*Foaia pentru minte*”, 1849, pag. 6.
- 6) G. Bogdan-Duică, N. Nicolescu, Vasile Cârlova C. Stamate. Biblioteca scriitorilor români, Buc. Editura „*Mimerva*” 1906.
- 7) I. Rațiu, Două poezii inedite ale lui Cârlova în „*Unirea*” Blaj 16 Mai 1908.

Icoane din Carpați

Stele când cobor,
Mândra l ce pândesti,
Țintă, la ferești
Către cel pridvor ?

Luna vrei s'o prinzi,
Moartă, pe gherghet ?
Luna de sîdeț,
Ce-a căzut pe grinzi ?

Crezi că vei putea,
Ca s'o 'nțepi pe dat,
Cum mi-ai înșepat
Și inima mea ?

II

Din geana ta, cu 'n fir
Aș jese-o pânzătură,
Furându-ți de pe gură
Aprinsul trandafir.

Din visu-ți cel mai drag
Aș face-o păsărică,
Ce pururi, fără frică
Să-ți ciripească 'n prag !

Din ochii tăi, cu'n strop
Rîu dalb cu mii de fețe,
Nebune tinerețe
Sub ele să-mi îngrop !

ARTUR ENĂȘESCU

ANACREON

— Din originalul grecesc —

Cules de vie

Flăcăi și vesele fecioare,
In chiote de bucurie,
Culeg belșugul copt din vie
Și-l duc cântând la strivitoare...
Bărbați vânjoși strivesc mereu
Să curgă mustu'n căzi din greu —
Și, cum deodată ieau aminte
Că 'ncepe mustu'ncet să fiarbă,
Ei izbucnesc cu toții 'n imnuri:
Lui Bacchus cel cu răs'u'n barbă...

Și gustă și bătrânii — acuma
Și ei curând se-aprind săltându-și
In dansuri părul alb ca spuma...

Flăcăi cu mlădioase plete
Se pun la pândă după fete
Le bârjonesc, le dau târcoale

Și cum vre-o una dintre ele
A așipit pe iarba moale,
Aprins flăcăul a cuprins-o
Să-i frângă'n brațe trupul moale —

El o îmbie la iubire
Și-i tot scâncește 'n jurul frunții
Că-i prea departe noaptea nunții...
Iar dacă vorba lui nu prinde
El stărue mai cu 'ndârjire,
Căci însuș Bacchus îl aprinde
Și-l tot așfăță la iubire...

TEODOR MURAȘANU

TOT DESPRE HAMLET

SAU

Între istorie literară și estetică

I

Atât timp că ntu se iviseră „specialiști” de literatură engleză la universitățile noastre, Valachii și Moldovenii, care nu șuau „englezește” se întrupeau din marile taine literare ale Insularilor, citind studiile franțuzilor și ale Nemților, unde puteau găsi, pe ici, pe colo, și citate de ale Englezilor de baștina. Cu mai îndrăsneau să citească chiar și traduceri din literatura engleză în vreo limbă cunoscută lor. Faceau cu Shakespeare, spre pildă, ceea ce erau siliți să facă și cu Tolstoi sau Ibsen; și cu Cervantes sau Dante.

Își chivernisesc oamenii imposibilitățile, cum de sigur, că va trebui să facă odată și odată și J. M. Robertson, marele critic englez, ca să se apropie de opera confratelui său, d. Eugen Lovinescu. De altfel trebuie să amintim, așa în treacăt, că amândoi trebuie să se grăbească: J. M. Robertson are 70 de ani împliniți, iar d. Eugen Lovinescu, despre care nu știu câți ani are, nu și-a terminat încă revizuirile. Opera definitivă a d-lui Eugen Lovinescu a fost trimisă odată cu tezaurul țării la Moscova și de atunci d-sa ne dă mereu în edițiile sale ajustate, târcoalele glorioase ale unei memorii magnanime, care uită mereu ceea ce scria cu o ediție înainte.

Acesta e destinul încărcat de osândă al acelora, care nu cunosc toate limbile de pe glob: să citească traduceri, sau să moară fără să fi făcut cunoștință cu gândirea d-lui Eugen Lovinescu.

Cât despre mine, mă pot mândri, că Pam citit „în original” pe acest uriaș coplesit de gânduri, care este d. Eugen Lovinescu; iar acum în ultimul timp, d. Dragoș Protopopescu, un veritabil Right Honourable, chargé de cours în the University Czernowitz, deci mult mai tânăr decât J. M. Robertson, îmi dă neexprimabila satisfacție de a nu mă adresa unui Paul Stapfer și Abel Le franc, sau unui Goethe și G. Comares sau altor neenglezi pentru comentarii și interpretări.

Prin două articole scrise în „Universul literar” în legătură cu Hamlet și problema istoriei și a esteticii literare, d. Dragoș Protopopescu intră în linia marilor săi înaintași, pe care și-i citează: Thomas Rymer, Gildou, Dennis, Haumer sau Mackenzie, Goethe, Schlegel-Coleridge, Fletcher, Gervinus, Ulrici, Klein, Werder, Furnes, Lowell, Rolfe, Tolman, Brandes, chiar și Dowden, Herford, Raleigh, Clutton-Brock, Massfield și pune etc. În fruntea lor stau însă J. M. Robertson și Bradley mult mai în față de cât E. K. Chambers, Dover Wilson sau W. S. Booth, Dounelly, Gallup O. W. Owen, Hallam, M. White etc. etc., pe care d-sa nu-i citează ca fiind neînsemnați, dar pe care, de sigur, să-i cunoaște.

D. D. Protopopescu a mai arătat și în limbi apusene, străinătății, ceea ce nici aceasta nu știe în legătură cu poetul William Cougreve și, pentru care Edmund Gosse, faimosul istoric literar, alt Right Honourable, i-a trimis și o ilustrată de felicitare, mai ales în urma unei întrevederi între învățatul român și cel englez, în care cel dintâi fusese mai mult român, iar al doilea prea... englez.

Până a nu citi pe d. Dragoș Protopopescu noi eram obișnuiți a afla din căr-

țile și revistele străine — mărturisim: nu fără o amară mânie fel de fel de minunații în legătură cu „identitatea” lui Shakespeare. Ni se spunea că omul din Stratford era o biată iaptură stupidă, lăconică și intratabilă ceea ce dovedea, că autorul lui Hamlet trebuie să fie o etichetă, care acopera comod producțiunile unui întreg grup de scriitori ai Renașterii engleze, după cum numele lui Omer, sau persoana presupusă a bătrânului aed orb acopera un întreg ciclu de poezie populară grecească. Shakespeare, ca și Omer nu sunt de cât rațiunea socială a unui sindicat de poeți. Shakespeare este Omerul englez și ca prin urmare el nu ar fi de cât o savantizare nominală a bufonului Shaxper, care a servit ca om de paie, ca urma a producțiunii cooperative a grupului. (Henry Hallam, 1837). Numai această societate savantă era în stare să numere intelectualii, adânci cunoscători ai tuturor literaturilor de până atunci.

White (Omerul nostru englez, 1892) arată marea asemănare între Hamlet, de pildă, și Electra. Ca și Oreste, răzbnătorul tatălui asupra mamei sale și asupra lui Aegisth, Hamlet răzbnă pe al său față de Gertruda și asupra lui Claudius. Hamlet ar fi un amestec între Oreste și soră-sa Electra; Ophelia ar fi Chrysothemis, sora Electrei; Horațiu, prietenul lui Hamlet ar fi, firește, Pylade; fontoma, care apare lui Hamlet ar fi oracolul din tragedia grecească ce poruncește răzbnarea morții lui Agamemnon. Ophelia înapoind darurile primite de la Hamlet, ar fi, după cum s'a văzut, Chrysothemis aducând oirande pe mormântul lui Agamemnon; scena violentă între Hamlet și mână-sa ar fi scena violentă între Electra și Clytemnestra. Pasagii transcrise mai mult sau mai puțin direct, de asemeni nu lipsesc: monologul lui Hamlet despre sinucidere, de care îl depărtează numai teama de a găsi după moarte ceva mai rău de cât viața, își are originalul în ceea ce Chrysothemis într-o situație identică rostise de mult; asemena și celălalt monolog faimos din Hamlet pornește din cel al Electrei, prin care eroina teatrului grecesc ia mărturie natura întrecă și lacrimile vărsate din imensitatea durerii sale filiale.

Pentru White imposibilitatea din partea unui singur om să scrie 37 de piese (1591—1611), ca o întregă lume să intre în încăperea unui singur creier, lume exprimată în 21.000 de cuvinte, pe care un singur om nu le-ar fi putut utiliza, chiar dacă ar fi ajuns până la 70 de ani, nu la 52 ca Shakespeare — e evidentă. Autorii, fiindcă de unul singur n'ar putea să fie vorba, sunt intelectuali ce au frecventat în orice caz universitățile, întrucât e vorba, în opera așa zisului Shakespeare de științe, drept, filosofie, medicină, literatura și politica adică de întreg domeniul cunoștințelor omenești de pe vremea Elisabetei.

„Poveste de iarnă” ar fi „Andria” a lui Terențiu; „Furtuna” ar fi „Rudens” al lui Plaut; „Comedia greșelilor” corespunde comediei „Maenechmi” a aceluiași; Polonius ar fi o combinație între bătrânul din „Maenechmi” și Demea din „Adelphi”; Macbeth ar fi Agamemnon al lui Eschyle; Troilus și Cressida ar fi chiar Iliada; Julius Cesar, Antoniu și Cleopatra, Coriolan, Timon atenianul

nu ar fi de cât transcripțiunii din Plutarch. Toată dramaturgia spaniolă până la Lope de Vega și toată comedia dell'arte era cunoscută de această colectivitate anonimă. Chiar „Romeo și Julieta” ar fi una răspuns dat unei comedii a lui Lope de Vega.

Toți savanții aceștia ar fi citit cronicile naționale dela Bède venerabilul — fără a mai vorbi de Iuliu Cezar — și până la Holinshed. „Regele Lear” n'ar fi de cât cronica lui Monmouth; Enric al VI-lea, o combinație între cronica lui Froissart și a lui Hall; toate celelalte piese istorice, afară de Enric al VIII-lea, ar fi pur și simplu dramatizarea ciclică a lui Holinshed.

Nu declarase Th. Nash în „Adresa către studenții celor două universități” și care servește drept prefața operei „Menaphon” a lui Greene în 1589, că Bacou ar fi scris pe Hamlet? Th. Nash crede în altă parte că Hamlet fusese întru chipat de Bacou din opera lui Seneca (... „acest Seneca pe englezește vă va furniza Hamletii cu duimul, vreau să spun fabricanți de discursuri tragice”).

Care erau titularii firmei Shakerpeare? Lista e lungă.

Pedantii eruditul, indecentul și prețiosul Greene ar fi scris „Comedia greșelilor”; Marlowe, ca mai violent, „Enric al VI-lea” și „Rihard al III-lea”; elegantul melodiosul și pateticul Peele, „Visul unei nopți de vară”; „Cei doi gentilomi de la Verona”; Regele „Ioan”, satiricul Nash, „Enric al IV-lea” și „Poveste de iarnă”; Daniel „Romeo și Julieta”, fiindcă ar fi avut un stil mai transparent; Lodge, „Comme il vous plaira”, care n'ar fi decât o transcriere a romanului său „Rozalinde”; Chapman ar fi compus „Macbeth” și „Furtuna”; iar savantul, profundul și frământatul Bacon, „Hamlet” și în același timp ar fi avut în sarcina sa revizia generală a celorlalte opere și în sfârșit alții și iar alții, G. Connes (Le mystère shakespeareian în „Revue des cours et conférences 1926), care rezumază cu o răbdare de inger cartea lui Wilhte ne obligă să-l admirăm cu pietate.

După Stotsenburg (An impartial Study of the Shakespeare Title, 1904, cit. în G. Coues) lista ar avea alt conținut: Drayton, Dekker, Heiwood, Webster, Middleton, Porter, Munday și Chettle.

Mai târziu Demblon colegul d-lui Dragos Protopoulos, fiindcă cel dintâi este profesor de istoria literaturii franceze la universitatea nouă din Bruxelles susține în cărțile sale (Lord Rutland est Shakespeare. 1913 ; L'auteur d'Hamlet et son monde 1914) că Shakespeare este pseudonimul lui Roger Manners al V-lea conte de Rutland.

Intr'adevăr, fiindcă în definitiv în materia căutării de paternitate se poate susține orice, registrele universității din Padova ne arată că Rutland, care studiase acolo avu condiscipoli pe doi Danezi, Rosencrantz și Guildenstern. Pe aceștia îi întrebuințează în Hamlet. Mai târziu face parte din conspirația lui Essex și este aruncat în temniță, apoi alungat la Uffington. Hamlet n'ar fi de cât însuși Rutland îmbrăcat în negru și plângându-și părintele mort, Essex! Neputând să-l scape și în același timp, fiind încapăținat și învins, devine enigmatic cu inima zdrobită, neavând altă consolare de cât de a-și revedea trupa de actori la care ține foarte mult. La 1603 trimis ca ambasador în Danemarca sosește la Elseueur. Rutland avea 27 de ani.

Hamlet ne este cunoscut prin două în quarto-uri diferite ca text. Primul Hamlet ar fi rodul decepțiilor lui Rutland după conjurația lui Essex; al doilea este îmbibat de evenimentele personale ale vicțiilor lui Rutland.

În prima versiune regina nu era complică la crimă; în a doua ea devine părtașă, fiindcă Rutland avea necaz pe mama lui Southampton, care, căsătorită cu o vară a lui Essex devine în felul acesta rudă cu Essex și cu Manners. Mama lui Southampton se măritase a treia oară. Iată prin urmare pe Hamlet și Gertruda. Rutland, care cunoștea Danemarca în arma ambasandei sale, a dat dovezi de aceasta mai ales în scene faimoasă în care Hamlet revelând mamei, că știe adevărul, o pune în prezența portretelor tatălui și a unchiului său, admirând în fața Gertrudei pe primul ei bărbat și ponegrindu-l pe al doilea. Ei bine, portretele acestea nu sunt nici tablouri acătate în perete, nici miniaturi, dintre care, una s'o poarte ea, și alta, el; nu sunt nici simple viziuni spirituale, Rutland, care vizitase palatul danez cu ocazia ambasadei sale, știe că în acest palat la Kronborg (Elseneur) se afla o sală cu o imensă tapiserie de mătase, care, cizând din mijlocul tavanului, împarte sala în două, lăsând o trecere prin mijlocul draperiei, pe care se găseau portretele celor 111 regi danezi. Aceasta este draperia în faldurile căreia Hamlet omoară pe Polonius.

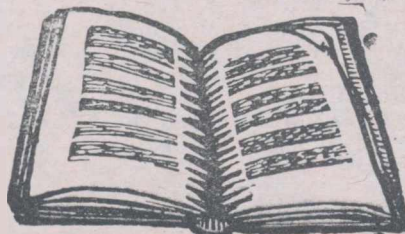
Rutland în definitiv ar fi scris ultimul Hamlet după întoarcerea sa din Danemarca.

Un alt coleg al d-lui Dragos Protopoulos, Abel Letrange profesor la Collège de France, suține (Sous le masque de Shakespeare, 2 vol. 1919; Secret de William Stanley 1923) că dacă vrem să știm adevărul trebuie să admitem, că Shakespeare este William Stanley al VI-lea conte de Derby. Cu aceeași seninătate ca toți predecesorii săi răstoarnă tot ce se spusese până la el.

În „Peines d'amour perdues”, Derby ar dovedi prin proiectarea acțiunii în mijlocul curții de Navarra, că a avut relațiuni personale cu această curte. De aci ar rezulta și descrierea atât de justă a dragostei „à la française”. El desigur, că nu era străin de întâmplarea acelei Helène de Tournou, fiica unei dame de onoare a Margaretei, care neputând să se căsătorească cu de Varembon cel merit să fie slujitor al bisericii, chinuită de o mamă fără inimă, părăsită de iubitul său, moare din dragoste în opt zile și iubitul, la întoarcerea sa, întâlnește convoiul funebru și moare de durere. Acesta ar fi izvorul amorurilor tragice ale lui Hamlet și ale Opheliei, pe care Hamlet o părește spre a se duce în Anglia și apoi când se întoarce sosește în mijlocul funerarilor Opheliei, ca să moară puțin timp în urmă. Derby fusese în Navarra între 1582 și 1587.

Dar teatrul în teatru din Hamlet? Când prințul Danemarci primește pe actori, nu e vorba de Shaxper cu trupa sa, ci manele senior Knowsley căruia trupa sa îi face vizite. Knowsley este poate autorul la Chester în fața lui Derby și care este poate chiar piesa, pe care o montează Hamlet pentru curte, Melancolia lui Hamlet e aceea a lui Derby, care avea destule motive să fie melancolic. Și acea adâncă cunoaștere, sau acel elogiu al Franței și al gustului francez, mai ales în privința îmbrăcămintei, nu puteau veni de cât de la Derby pe lângă atâtea și atâtea alte argumente de accias valoare.

SCARLAT STRUȚEANU

Curier literar francez

De câțeva vreme, marele hebdomadard de informație literară și artistică, **Les nouvelles littéraires**, publică precise și bogate informațiuni din lumea literelor dela noi. Notele sunt semnate: „S. E. R. F”, adică Société des écrivains roumains en France. Societatea are președintă de onoare pe d-soara Elena Văcărescu. Întâia prezidentă activă a fost d-na Claudia Minulescu. Intre membrii: B. Fundoianu, Eugen Titeanu, A. Philippe, etc. Printre aderenți: Panait Istrati, Pompiliu Păltănea, etc.

În ultimul număr, curieristul român vorbește, în treacăt, dar just despre poezia lui Bacovia pe care, alături de poezia lui Minulescu și Arghezi, o socotește „una dintre cele trei fericite influențe care se exercitară asupra tinerei generații lirice”.

Ceeace este foarte adevărat.

În ultimele sale „paradoxe literare”, pe care le publică regulat în „Nouvelles littéraires”, spiritualul Francis de Miomandre, după ce vorbește de o incompatibilitate între scriitor și gastronomic, sfârșește:

„Adevăratul scriitor trebuie să știe să se lipsească de aceste plăceri, ca și de atâtea altele. Nu voui osteni să repet: ne-am născut ca să scriim; atât și nimic mai mult. Rolul nostru este să povestim ce se întâmplă altora și să ne păzim, ca de ciună, de a-l imita cătuș de puțin. Să lăsăm amantii să se iubească, dansatorii să danseze, sportivii să alerge. Să lăsăm pe militari să facă războiul și pe diplomați să învenineze pacea. Pe gastronomici să mănânce. Să ne mulțumim a mirosi — din fugă — discret, aroma acestor plăceri violente și să ne grăbim a așterne toate acestea pe hârtie. Adevăratul literat trebuie să trăiască mai ales din amintiri și din regrete”.

Svonului după care văduva lui Anatole France avea să se mărite, îi urmează o categorică desmintire.

În prezent d-na Anatole France, pre-pară o expoziție în amintirea marelui scriitor.

În **Nouvelle Revue Française**, pe Martie, Panait Istrati publică: **O noapte în bălți**.

Ultimul roman al lui Georges Duhamel: **La Pierre d'Horeb**, întâmpină una din cele mai entuziaste primiri în critica franceză.

Transcriem din cronica lui Edmond Jaloux (L'Esprit des livres) aceste rânduri, care pun problema influențelor altor literaturi:

„D. Georges Duhamel este un exemplu izbitor de ceea ce poate face influența literaturilor străine asupra unui bun scriitor francez. Se vede limpede că d-sa a citit pe Ruși, pe Scandinavi, este impregnat de dansii, și cu toate acestea, influențele sunt pe de-a întregul asimilate, în întregime topite. Spiritul critic știe ce datorește scriitorul acestor influențe. Cetitorul nu remarcă nici o urmă. Limba este de un admirabil caracter francez. Caracterele la fel, desvoltarea ca și situarea episoadelor. Inșă, în surprizele psihologiei în abaterile inșilor, în umanitatea generală, este ceva care te lasă să vezi că Ibsen și Marii Slavi au trecut pe acolo. Totuși o repet: **La Pierre d'Horeb** este tot atât de rusească pe cât **Cid-ul** este operă spaniolă.”

MENTIUNI CRITICE

E. LOVINESCU: **Critice II** (ediție definitivă). Metoda impresionistă, ed. „Ancora-Benvenisti” — 1926.

Scriind anul trecut, la apariția întâiului volum din această ediție definitivă de „Critici”, aminteam de impresionismul d-lui Lovinescu și de variantele verdictelor sale critice.

Raportându-ne la imaginea împrumutată de d-sa dela Lemaitre, a oglinzii care percepe tot alte imagini, chiar ale aceluiaș lucru uneori, aminteam de „revizuirile” întreprinse de d. Lovinescu încă din 1916 și priveam întâiul volum asupra „Semănătorismului”, ca aparținând aceluiași proces de emendare. Subliniind valoarea planului arhitectural al lucrării, sistematica orânduire a materialului în jurul unor focare luminoase, recunoscând că atitudinea principială a d-lui Lovinescu față de „Semănătorism” nu se abătea prea mult din albia întâielor convingeri, nu puteam nesocoti unele prefaceri de amănunt, care dacă se conformau planului lucrării ca și evoluției judecăților sale critice, nu arunceau mai puțin o umbră și un oarecare discredit chiar la temelia edificiului d-sale critic.

Volumul al doilea al ediției acesteia definitive, accentuează aceste umbre. Am îndrăzni să spunem: contraziceri dacă d. Lovinescu, amator de paradoxe, nu ne-ar aminti chiar d-sa de afirmația lui Benjamin Constant cu care se consolează când se surprinde contrazicându-se: „Ceeace spun e atât de adevărat încât și contrarul e tot atât de adevărat”.

Să vedem însă, întrucât, cu tot subiectivismul metodei impresioniste, schimbările prea brusce de front, raduc și în critică o tulburare în fața operațiilor ulterioare și nu supun comandamentul la o inevitabilă suspiciune.

E adevărat că în prefața volumului IV al Critice-lor, din 1916, acel volum care începe seria de „revizuri literare și morale”, d. Lovinescu, gravează axioma: „Și în literatură valorile se schimbă”, după care insistă asupra robiei spirituale a cărfilor și a dascălilor copilăriei cari ne deformează judecățile estetice. Adevăr întru totul adevărat, dar care joacă d-lui Lovinescu o nevinovată farsă, prezentându-l în răstimp de 10—15 ani, victima propriilor sale sentințe.

În adevăr: colaborarea Anghel și Iosif dăduse un nou poet, pe A. Mirea.

„Legenda Funigeilor”, „Cometa”, „Ca-leidoscopul” urmară la scurte răstimpuri ca o mărturie a acelei fuziuni a două temperamente și distincte și diferite, sinteză ale cărei elemente pot fi urmărite și poate fi oricând interesant subiect de investigație pentru literatori. În volumele de proză, iscalite: D. Anghel și St. O. Iosif precum „Cireșul lui Lucullus” ș. a., se pot ceti bucăți cari au apărut în reviste și sub iscalitura a câteunui din ei. Punct câștigat pentru cercetătorul acestei colaborări literare. Ceeace nu e și cazul poeziilor lui A. Mirea. Aici operațiunea e cu mult mai dificilă. Nu zic că un ochiu ager, un critic care și-a asimilat la perfecție esența intimă a acestor două temperamente așa de total diferite, n'ar putea ceti cu radiografia pătrunderii sale critice, partea de contribuție a fiecăruia din ei. Dintre contemporani, nimeni însă n'a adus mărturia precisă a unei opinii

hctărite. D. Lovinescu a cunoscut pe amândoi poeții. De aceea, în 1909, în întâiul volum de „Critici”, d-sa spunea: „Scriu: d. Iosif era așa, d. Anghel era așa. Erau: ; da erau. Astăzi, fiecare din acești doi poeți, luat în parte, nu mai e. Unindu-se într-o colaborare neîntreruptă, ei fac la un loc un nou poet, de care trebuie să ținem seamă și să vorbim fără a încerca să știm ce-a adus unul și ce-a adus celălalt. Ar fi ca și cum ne-am zădărnici să aflăm care e partea fiecărei albine într'un stup”. Și mai departe, adaptând mitul Dioscurilor, în care isprăvile lui Castor și Pollux își pierduseră individualitatea, trecând pe seama coasociaților eroi, d. Lovinescu emitea sentința: „Literatura noastră cunoaște astăzi doi dioscuri”.

E. LOVINESCU

Iar în volumul II din „Critice”, apărut în 1910, vorbind de „Fantaziile lui D. Anghel”, scria: „Imi vine greu să scriu despre D. Anghel singur, atât de strâns e unit de d. St. O. Iosif” și mai departe: „Să-i împletim deci în jurul frunței o coroană de laur, care dealminteri n'ar putea aduce nici o umbră celui alt dioscur”. Ceeace, dacă se putea închipui acum 16 ani, nu mai e adevărat în 1926. Laurul din 1910 e pentru Iosif, astăzi, un adevărat chiparos funebru. Căci iată ce scrie d. Lovinescu, în ediția definitivă a volumului II, la capitolul VIII despre D. Anghel: „Colaborația lui D. Anghel cu St. O. Iosif reprezintă fuziunea a două temperamente deosebite fără să reprezinte și elaborația unui nou poet”.

Și după ce distinge personalitățile fiecăruia dintre cei doi: „din fuziunea acestor două temperamente poetice deosebite n'a eșit după cum am spus și un poet nou; prin biruința elementului celui mai viguros, colaborația a confirmat numai talentul lui Anghel pe bază de fantazie, de vervă ronstadiană, de invenție verbală: Contribuția lui St. O. Iosif ne mai distingându-se, fără a săvârși vre-o nedreptate, putem deci, înscrie în capul acestui articol numele lui D. Anghel”. Ceeace nu știm cât e de adevărat — dar știm cât e de departe — deși numai

după 16 ani — de mitul dioscurilor și a laurului generos.

Totuși d. Lovinescu a cunoscut pe cei doi poeți, când dădea sentința de acum 16 ani. D-sa își modifică integral părerea fără să ne dea rațiunile acestei revizuirii pe care nici unul din cei Dioscuri — cu toate că au trăit zile amare — n'au solicitat-o.

Trebuie să adăogăm — și aceasta cât mai repede cu putință — că aceste revizuirii sunt făcute de d-nul Lovinescu în deplină conformitate cu axioma din 1916: „și în literatură valorile se schimbă” și că d-sa nu se ferește să mărturisească aceste variante critice. Cum însă metamorfoza aceasta e a anului 1926, firesc ar fi să nu poarte data primei încarnări: d. Lovinescu sub datează însă aceste noi verdicte cu anul 1908. Ceeace constituie o dublă eroare.

Vorbeam mai sus de un oarecare discredit ce ar rezulta de pe urma acestor schimbări la față. Într'adevăr: în critică, oricât de subiectivă ar fi, suntem totuși într'unul din planurile rațiunii, cu legile și perspectivele ei, definite. O sentință critică e un germene zvrălit în conștiința publică ca într'un pământ bun. Ea stabilește între critic și cetitor o complicitate spirituală cu atât mai trainică cu cât mai favorizată. Pentru că deși amator de cancanuri și anecdote este, întotdeauna în cetitor, o aspirație după câteva adevăruri generale, o nevoie sufletească de confirmări critice.

Pentru aceasta trebuie însă distinse cele două planuri de viață: intelectual și politic. Ceeace poate fi pitoresc ba chiar util în tribulațiile unui om politic, stricte autorității critice.

E adevărat că manuscrisele lui Eminescu, de pildă, oferă nenumărate reveniri, credințe necurmat renegate în drumul nemilosului calvar artistic. E adevărat că unele din aceste variante au văzut lumina tiparului alături de originalele definitive. Ele sunt, chiar dacă Eminescu și-ar însuși paternitatea tuturor variantelor, nu atât albul și negrul aceleiași realități cât culori complimentare ale curcubeului sufletec trecut prin prizma genialității lui Eminescu. Și încă: în poezie individualismul îngăduie orice capricii, dacă nu cumva le va fi cerând ca pe un element necesar...

Și iată-ne apropiiați, pe nesimțite de hotarul criticii d-lui Lovinescu. Ea e mai puțin vecină cu critica, fie și cu impresionismul, care după d-sa intuește emoția estetică și o amplifică, și mult mai înrudită cu literatura. O formă de creație literară, iată ceeace este critica d-lui Lovinescu — mai ales în acest al doilea volum. Fantezia, sugestia, apologul sunt formele curente pe care le utilizează d. Lovinescu — cu destulă grație. Paginile inedite, pe care le imaginează, din romanul lui Eminescu, sunt din buna sursă a pastisei „Insemnărilor lui Niculae Manca” din primul volum.

Caracterele literaturii d-lui I. A. Bassarabescu sunt suggerate de dialogul dintre autor și unul dintre eroii lui. Dar mai ales înclinațiunea literară se vedește în ciclul de variațiuni pe tema științei, poeziei, și criticii, subiecte pe care d-sa le închide în simboluri și în alegorii dintre cari multe se rezolvă în poeme în proză de natură anecdotică. Din toate aceste broderii stilistice, grațioase și impregnate de mireasmă clasică, vom desprinde aceste rânduri despre concepția apolonică a criticii: „Privind apoi pe masă chipul lui Apolon din Belvedere, Ka reluă: — Iată simbolul criticii. E senin și olimpian; din privirea lui isvorăște fuiorul luminii transparente; ochii lui știu totuși arunca și fulgere: el a ucis pe P'ython, pe Niobide și pe Niobizi, sub privirea îndurerată a mamei lor.

Dar chiar după ce l-a spânzurat pe Marsyas, frumoșii lui ochi nu s'au turburat ci i-au rămas tot senini în limpezimea lor glaucă. Rituul sufletului nu trebuie înregistrat prin spasmi mușchilor.

A pedepsi fără a urî și a lovi zămbind, iată concepția apolonică a antichității.

Însă, caracterul pur literar al acestui volum — și aici regretul de a nu putea stăruî îndeașuns — îl dă frumosul studiu „Pe drumurile Eladei”, fuziune a vechiului articol publicat pe vremuri în „Viața Românească” cu atâtea din paginile monografiei sale publicată în 1909, la Paris: Les voyageurs français en Grèce au XIX-ème siècle. Începând cu „Itinerarul”, din 1912, a lui Chateaubriand, trecând prin Quinaet, Lamartine, About, Buchon, Deschamps, d. Lovinescu urmărește în grațioase și alerte caracterizări toate variațiile călătoriilor care au contemplat Grecia.

Adnotări originale completează tabloul unei civilizații și unor locuri, glorioase. Atâtea din ele ar trebui citate pentru farmecul lor literar. O traducere în versuri a Batracomiomahiei precum și o delicioasă parodie „Homer travestit” completează o paletă care dacă ne îndepărtează tot mai mult de critic, ne apropie și mai mult și mai temeinic de literat.

Și astfel, un regret ajută pe altul și amândouă pe autor.

G. NICHITA: *Destrămarea*, poezii, „Convorbiri literare”, 1926.

Poezia d-lui Nichita evoluează ușor în jurul unei delăsări sufletști, unor presimțăminte funebre, pentru cari găsește sau ecuri simple și convingătoare ca în acea elegie a „Toamnei” pe care cetitorii revistei noastre o au cetit în chiar paginile acesteia:

*Glas de clopot, glas de clopot,
Intr'o toamnă așa târzie,
Tot tu o să-mi cânți și mie...*

sau accente potențate ca în acea poemă „Uitare”, care amintește în partea ei finală de minunata elegie „Sfârșit de Septembrie” a lui Petöfi:

*Va fi o zi ca asta într'amurg
Când vei afla iubito trista veste
Tu vei fi înc'atăta de frumoasă,
Eu n'oi mai fi atunci decât poveste.*

*Și-ai să mă uiți, iar când April
Va legăna cădelniți de lumină în Soare,
Tu vei dormi visând în alte brațe,
Pe-o bancă, undeva, într'o grădină.*

O, de-ași putea atunci să sfărăm lanțul Pământului, să urlu ca o fiară. S'arunc tot lutul ce-mi apasă pieptul Și sângerând, să ies din noapte afară.

Dar accentul acesta violent din strofa anterioară stă izolat. Pentru că temperamentul d-lui Nichita este al unui elegiac potolit, cu tendințe de despersonalizare, iubind, de aceea, mai mult aforismul și simbolul. La adăpostul unui cântec al Icarilor sau în umbrele unui peisaj, d. Nichita își înăbușe palpitațiile inimei. De aceea una din predilectiile poeziei d-lui Nichita este pastelul, ca în acea imagine a Bărăganului:

*Amiaza de foc se târăște, ca un balaur,
Grăunțe de foc atârnă pe macii de sânge,
Nici cumpăna pufului sec, acum nu mai
[plânge
Albinele cad pe la stupuri, grele de aur.*

*Tăcerea înfășură lutul. Pe raze departe
Doar apele morților tremură'n valuri
[aprinse,*

*E ora când peste aceste pustiuri întinse
Se cerne din cerul de foc, un somn ca
[moarte.*

în care natura se descrie, impersonal, ca la Alecsandri. Sunt însă și pasteluri străbătute de un mic fior liric, ca „Zădărnici”:

*Iar se desprind din zările 'nsorite
Cocori, șiraguri negre plutitoare,
Iar note de flașnetă tânguie,
Iar freamăt lung, iar cântece, iar soare.*

Variantă, dacă vrei la cocostărcul tainic, sol al primăverii din Alecsandri, trecut însă printr'o placă modernă.

SOVEJA (S. Mehedintzi): **Titu Maiorescu**, ed. „Cartea Românească”, 1925.

Consolantă lectură, mai ales în vremurile acestea de criză universitară, povestea vieții unuia din cele mai eminente personalități a renașterii noastre intelectuale. Și să se noteze că d. Mehedintzi, un excelent scriitor de altminteri, nu e un liric, un apologist, nici chiar în momentele de circumstanță. D-sa nu se încălzește — și totuși convinge. Poate că, vorbind de Titu Maiorescu, spirit olimpic prin excelență, o anume presanță profesională era de rigoare. Fapt este că biografia aceasta se citește cu interes, și chiar cu pasiune. Vorbesc faptele și fapta e în deoște mai elocventă ca cea mai patetică perorație.

Biografia — scrisă de altminteri în 1910, cu prilejul împlinirii a 70 de ani ai întemeietorului Criticeii române — începe din 1840, data nașterii, în Craiova, în casele gimnaziului, unde tatăl, Ioan Maiorescu, era director. Trec în revistă anii 1848, cu băjenii peste munți, sub privigherea chiar a lui Avram Iancu, anii de studii în Viena, la Academia Theresiană, cu începuturile timide ca să ajungă, prin stăruitoare sârguință, în 1858, la bacalaureat, primul premiant al școlii. Studiile universitare la Berlin și Paris, cu doctoratul în filosofie și licența în drept și cunoașterea mediului social german, și inițierile artistice și muzicale, pe lângă cea literară, prin centrele pe unde trecea, desăvârșeau o pregătire care avea să deschidă atâtea drumuri în virginitatea intelectuală a României.

Și odată cu sosirea în țară, în 1861, începe o adevărată cursă cu adversitățile, ale cărei amănunte trebuiesc cetite și pentru că — prețioasă răscumpărare! — deasupra ostiltăților, izbutește întotdeauna omul ales de Providență, dar mai ales trebuiesc cetite pentru dezolantă lecție pe care insuficiența înțelegerii omenești o arată întotdeauna, de când e lumea.

Cel ce venea așa de bine pregătit, cu greu intră în magistratură și apoi în profesorat, având întotdeauna să sufere de pe urma abnegației și muncii depuse, ba o suspendare, ba un proces, ba o calomnie.

Cel care pusese în toate demnitățile ce a ocupat marca înaltei lui personalități, luând inițiativa și organizând, își termină cariera de rector și profesor în 1909, tot în urma unei jigniri din partea autorităților superioare. De altfel acest paralelism între merite și răsplătă (dacă se poate spune) e urmărit cu destulă variație în opera d-lui Mehedintzi.

Biografia sfârșește cu câteva contribuții pentru cunoașterea atitudinii patriotice a lui Titu Maiorescu în timpul ocupației.

PERPESSICIUS.

Conferințele „Poesis” Maurice Barrès

În continuarea ciclului de conferințe asupra literaturii franceze contemporane, d. Pamfil Șeicaru a vorbit despre Maurice Barrès.

Căutând să definească în linii generale pe Barrès d-sa spune: a fost cea mai frământată sensibilitate a literaturii franceze din ultimele patru decenii, unul din cei mai mari însuflețitori ai inteligenței umane prin energia unor convingeri lapidar formulate.

Cel care ar ceti fără metodă pe Barrès: „du Sang, de la Volupté et-de la Mort” imediat după „Au service de l'Allemagne” sau „Colette Baudoche” înainte de „Un homme libre” ar avea impresia că nu sunt operele aceluiaș scriitor.

Ceeace l-a frământat însă constant pe Barrès a fost cultul eului, pe care l-a adâncit și săpat, voind să descopere ceeace el conține neschimbător. Vechile adâncimi ale sentimentelor și emoțiilor ereditare, se deșteptau pentru a-i contura ideea tradiției, a unității în succesiune. Iar punctele de reazăm, elementele eterne ale, eului se găsea în pământ și morții.

Perfectul analist al eului, ajunge omul de acțiune dela ziarul „Cocardes”, definind în apelul său și rosturile unui ziar astfel: Un ziar nu e o pagină de carte, ci o acțiune. Înainte de a acționa, la ce bun cuvinte, pentruce explicați-uni?

Trocerea dela ideologia abstractă la literatura militantă a celui care formulează în disciplină a voluptăților rezumată în două principii: „nu suntem niciodată atât de fericiți ca în exaltare, ceeace mărește la nesfârșit exaltarea este analiza, de aici consecința — simțim cât mai mult analizând cât mai mult cu puțință” un corespondent în evoluția lui literară. Atunci scrie „les Deracinés — L'appel au soldat „Au service de l'Allemagne, Colette Bandoche”.

De acum sigur pe rosturile lui morale atacă toate problemele sociale. Școala contemporană care desrădăcinează spiritul aruncându-l la răspântia tuturor ispitelor, exaltând sufletele fără să țină seamă de tradițiile rasei și de afinitățile native îi formează obiectivul atacului.

Copii ai unui pământ, ai unei rase separați de realitățile native și transportați în regiunile abstracțiunilor și cuvintelor, transformați în cetățeni ai universului, devin fermeții descompunerii sociale a unei societăți. Aceasta este teza lui Barrès din L'Appel au soldat și din Leurs Figures.

În Spania, în Italia, în Grecia nu mai caută drumuri unde să-și debarce gândurile, nici stimulente imaginației, el se oferă lumii din afară prin ceeace formulase într'o îndelungată alambicare a elementelor exterioare ce le anexase. Din literatură ținea să facă de acuma vehiculul doctrinei tradiționalismului și politice autorității.

Naționalismul își găsește doctrinarul și militantul, iar viața lui a fost o operă de artă care a egalat opera lui literară

Tinerimea artistică (Reflexii inoportune)

Tinerimea artistică este astăzi la a douăzeci și patra ei manifestare.

O activitate, în comun, de aproape un sfert de veac!

Așa afirmă prefața catalogului, prin pana savantă — și ingenună — a d-lui G. Murnu, profesor universitar și membru al Academiei Române.

Surile rele — sunt guri rele pretutindeni! — șoptesc însă că „*Tinerimea*” e cu un an mai bătrână.

Surile rele sunt păcătoase.

Ca atare să ne încredem lor: gura păcătoșului adevăr grăește!

Așa dar: o nuntă de argint.

O nuntă cu intrare — (cinci lei) — și cu dar obligatoriu — (trei poli, catalogul).

Nuntă de suburbie.

Dar la nunta aceasta e invitat să asiste — după ce mai întâi va fi achitat, anticipat, vămile riguroase) — tocmai publicul acela, care, timp de un pătrar de secol, a întreținut și entuziasmul și — mai ales — cassa „*Tinerimei*”.

În artă însă — ca și în politică — recunoștința nu-și are rostul.

De altminteri recunoștința e un fel de camătă — și cuvântul mi-a venit sub condei fără voia mea.

Eu mă gândeam la datorie.

La datoria de educator al generației fragile (și al maselor sârmane — pentru afinarea sufletească a cărora — ne informează d. G. Murnu — „*Tinerimea*” ar fi contribuit până acuma, cu largă generozitate.

Noi ne îndoim.

Se cuvine să recunoaștem, totuși, că, vreme de douăzeci și cinci ani, „*Tinerimea*” a adus artei românești foloase incontestabile.

A fost singura grupare care a izbutit să ia un mai intim contact cu *păturile suprapuse* ale Capitalei și să stârnească în ele, dacă nu pasiunea, în orice caz curiozitatea pentru manifestările plastice, ceia ce a pregătit generațiilor viitoare posibilități mai ușoare de pătrundere și ridicare.

De bună seamă, sprijinul pe care M. S. Regina l'a acordat neconținut — și fără rezervă — acestei grupări, a împroștat „*Tinerimei*” haina unei autorități — mai mult suverane decât artistice — în fața țării societatea românească înaltă s'a închinat cu necontrolată și atavică smerenie.

Aici a stat însă și primejdia.

De câte ori un talent izolat și liber a încercat să se ridice singur și îndrăzneț, el s'a izbit de superstiția familiilor secrete, cari, insuficient pregătite pentru înțelegerea manifestărilor ce depășeau conștința, vedeau în gestul de protecțiune, exclusivă, al M. S. Sale — singura confirmare a valorilor.

De aici și decăderea, cu timpul, a „*Tinerimei*”.

Aristul este o energie care ține să învingă singură.

Tutoratul, oricât de ilustru, îl ofensează ori îl înăbușe.

Și nici odată nu-l poate stimula pe căle, pe cari talentul le crede singure ale ei.

Li repugnă situațiile de minor cuminte,

ascultător, bine hrănit — și purtat de mână.

El preferă hoinăreala slobodă pe me-leaguri neumblate — chiar cu riscul foamei și al culcușului de câtină.

El nu se poate adapta unei discipline de grup — fiindcă nu poate recunoaște decât o singură disciplină: aceea a facultăților lui createoare.

Luchian a zăbovit și el, cândva, la „*Tinerimei*” — aproape fără voia lui și fără voia celorlalți.

Era socotit acolo un intrus.

Nici arta, nici temperamentul lui *Luchian* nu răspundeau la ceia ce aeropagul „*Tinerimei*” socotea că înseamnă artă și temperament.

Știm cu toții în ce generală indiferență s'a stins acest uriaș plămuitor de visuri românești, în culoare.

Astăzi chiar, unii din membrii cu înaltă vază ai „*Tinerimei*” au convingerea că *Luchian* este produsul unei reclame americane — și clipește din ochi cu prostescă istețime.

Palady a fost neconținut socotit, de către majoritatea „*Tinerimei*” drept un farseur.

Iser — un biet caricaturist.

Ressu făcea acolo figură tristă; iar d. *Kimon Loghi* îl accepta cu un zâmbet cleios — de protecțiune.

Actualmente, *Petrascu* este, în mijlocul acestei societăți, un prilej de cumplită nedumerire.

Toate talentele noastre necontestate, toate *mințile noastre createoare* au fost dacă nu alungate, ori cum abia suportate în sânul „*Tinerimei*”.

Firește vina nu e a tuturor membrilor acestei societăți.

Unii dintre ei au dat, în diverse împrejurări, dovada unui spirit de largă toleranță, de frumoasă sensibilitate și de limpede înțelegere.

Dar aceștia au fost așa de puțini!

O perpetuu nebagată în seamă minoritate.

Sunt, pe de altă parte, câteva elemente proaspete, decurând furioase aici cari, prin vârsta lor, mai pot justifica, măcar, tălcul unei firme cu juvenila resonanță.

Ne va veni oare prin dânsii prîmînică mult așteptată a „*Tinerimei artistice*”?

Să nădăjduim!

N. N. TONIZZA.

EXPOZIȚII.

Ateneu: „*Tinerimea artistică*” — Kartargi.

Căminul Artelor: *Milița Pătrașcu* — Marcel Iancu.

Mozart: *Steurer* — *Gic* — *B'Arg* — *Troțeanu*.

Cartea Românească: „*Grupul celor patru*” — *Șirato*, *Dimitrescu* — *Han* — *Tonitza*.

RECTIFICARE

Stimate Domnule Redactor,

În ultimul număr al revistei *D-v.*, la „*Calendarul literar*” se menționează că *Alexandru Sihleanu* a murit în ziua de 14 Martie 1857.

Dar data aceasta, culeasă dintr'un articol de revistă, este greșită. Sunt în măsură să vă comunic că adevărata zi a morții poetului este 23 Martie același an, dată ce-fiță pe inscripția de pe mormântul lui dela *Sihlea*, jud. *R.-Sărat*, pe care o redau textual:

„*Su această (sic) rece mormânt zace resturile junelui poet Alexandru Sikleanu; născut în anu 1834, Ghenarie 9 și mort în anu 1857 Martie 23.*”

Sperând că veți face convenita rectificare vă rog să primiți asigurarea considerațiunii mele.

ION GANE

La teatrul Național: *Apostolii*. de *Liviu Rebreanu*

În repertoriul dramatic original, firește și bun, afară de „*Domnul Notar*”, al lui *Goga*, n'a mai fost elaborată altă piesă, care să înfățișeze măcar crâmpce din viața ardelenescă.

Pentru scurtă durată scenică, a apărut „*Avram Iancu*”, care a fost judecat în deosebi din punct de vedere literar și istoric.

Frământările din Ardeal, stările și năvala de adaptare la formele noi, lupta pentru păstrarea unor îndatăte crezuri locale și mișcare sufletească de iluminare, după actul politic al unirii, care fără îndoielă a adus numeroase transformări, n'au format obiectul preocupărilor scriitorilor noștri diamatici.

Nu ne gândim să cercetăm de ce, după cum nu proectăm deocamdată vre-o învuiere, pentru acei ușure și veseli colecționari de expresii ardelenesti, mai groace, mai pretențioase și mai nepotrivite spiritului vibrant, pe care le debitau în reviste teatrale, cu tendințe de a stârni rumoare și ironie.

O piesă de amploare, în care să fie înfățișate caracterele tipice ardelenesti, o așteptăm dela acei scriitori, cari se silesc să adâncească viața românească de dincolo, să înlăture spuma creiată de polemicele gazetărești și să smulgă tipul întreg, așa cum e înfățișat în literatura d-lor *Agârbiceanu* și *Rebreanu*.

Am făcut aceste însemnări, pe care le socotesc premisele cele mai sincere ale cronicei, ce trebuie să urmeze asupra „*Apostolilor*” lui *Liviu Rebreanu*.

Acest dîstins și puternic scriitor, ardelen, implantat viguros în literatură și răsfațat de recunoașteri netăgăduite de merite, a dat în comedia „*Apostolii*”, o înfățișare a unui colțor, privit ușor dintr'un orașel oarecare din Ardeal.

D. Rebreanu a prezintat ca „*apostoli*”, 3 inși, fără căpătâi, (directorul unui birou de cartiriure, un așa zis poet idiot național și un antreprenor de vânzarea bilete-lor de teatru ale năvălitoarelor trupe, cu subvenții și metehne de culturalizare, în Ardeal) căzuți imorali și impertinenți într'un oraș, dornici fără scrupulului să-și facă situații, fiindcă se simt sprijiniți politicește de conducătorii centrali.

Directorul biroului de cartiriure e d. *Soreanu*. Poetul rațional cretin, e d. *Manu* și vânzătorul de bilete de teatru și de tablouri ale oamenilor zilei e d. *Mărculescu*.

D. Soreanu are o amantă care l'a ajutat să ajungă dintr'o secătură, director al biroului de cartiriure. I-e rușine, din cauza moravurilor austere din orașel să spună că are o amantă. Nu i s'ar da nici o cinstă și n'ar fi primit niciăteri, din cauza aceasta. Și atunci femcea ușoară, *Coca*, e recomandat că era lui. *Coca* e d-na *Fani Rebreanu*.

„*Apostolii*” își fac treburile, organizează mijloacele imunde de sperțuire, își rânduiesc situațiile, debitând fraze răsuflăte de naționalism onctuos.

D. Soreanu izbutește să intre în legături cu pitorescul tip localnic, *Haringea*, — (d. *Morșun*) — care are de soție pe admirabila artistă d-na *Eugenia Ciucurescu* și fiică, pe d-ra *Tanți Bogdan*.

Haringea cade în mrejele ușuraticale ale

Cochii. D-na Haringea, fiică de preot, visează noblețe. A voit să-și mărite fața după un conte ungar, fiindcă era conte. Soțul, moale, fără voință în fața autorității sale soții, a cedat. Acum, fida le e văduvă și vor s'o mărite tot cu un nobil. Directorul biroului de cartiruire află slăbiciunea și-și inventează pe loc origina domnească. Spune că e descendent al lui Ștefan-cel-Mare, la pronunțarea numelui căruia se închină. D-na Haringea e câștigată pe tema aceasta de trufie a originii nobilitare. Și se pune la cale logodna.

Dar în fața „apostolilor”, secături aciuate din regat și deci numiți „regățeni”, se ridică procurorul (d. Valentineanu) și el „regățean” și tovarășul de avocatură al lui Haringea, Miron (d. Atanasescu). Acesta a cântărit bine pe „apostoli”, îi desprețuiește și se luptă să însoare pe procuror, cu veturia, fiica d-nei și d-lui Haringea.

Izbuteste Miron, fiindcă tocmai când era să se facă logodna directorului cartiruirii cu Veturia, se află de situația Cochii, — amanta directorului. — Și de aci indignare și învinuire. Tot atunci guvernul cade.

Directorul e înlocuit cu „apostolul” vânzător de bilete Miron e făcut prefect. Prefectul și primarul, ardeleni, dar fugiți dela partidul lor, la guvern, sunt amestecați în nereguli financiare și deci înlocuiți.

Reușește însă Miron să hotărască logodna procurorului cu Veturia. D. Haringea e menit să fie senator. Dar se va duce cu d-na la București, ca să nu cadă în ispitele Cochii.

Iar prefectul se resemnează, când primește ordine să tolereze în partidul său, pe fostul primar și prefect, vinovați.

În acest cadru, prezentat destul de larg, se desfășoară (acțiunea n'as putea spune, fiindcă e prea redusă) tipurile, alese de autor, ca să înfățișeze anume moravuri.

Desigur numai anume moravuri, unilaterale și dintr'o pătură, pe care n'o găsește nici reprezentativă, nici impresionantă. E o pătură mijlocie, de ici și de colo, dispusă la concesiuni, fiindcă sufletul îi este un fel de vrajște, fără puțințe de opintiri și discernări proprii.

E arătat de d. Rebreaanu numai acel colț de năimire, cu contagiuni lesnicioase, comice și repulsive. Piesa e montată foarte frumos de d. Enescu și e jucată cu rar antren de artiști.

D-nii Soreanu, Romano, Mărculescu, Valentineanu, Atanasescu, Marius sunt foarte

bine în rolurile, pe care le dețin, silindu-se cu abilitate să nu scoboare pe pista ridiculizării.

Nu pot spune tot același lucru despre d. Manu, care șarzează, îndrumând comicul, pe partea mai puțin artistică.

D-na Fani Rebreaanu a interpretat cu vioiciune și sprintență rolul Cochii, d-na Eugenia Ciucurescu a fost o neîntrecută ardeleană, iar d-ra Tanți Bogdan, cu destul talent, e totuși cuprinsă de un fel de finiditate, aproape egală stângăciei. Și totuși d-ra Bogdan are reale însușiri, pe care trebuie neapărat să și le valorifice.

Stăruesc însă întâi relevarea marilor însușiri ale d-lui Morțun, care a creat într'adevăr, un tip întreg, plin de pitoresc. Când Morțun e în scenă, vibrează sala și câștigă desigur valoarea piesei.

Urechea mahalalei de Const. Răuleț

Directorul Teatrului Național, d. Corneliu Moldovanu a împrăștiat cu stăruință, o legendă, urzită în jurul Teatrului Național. Se spunea, se repeta, se acuza și se perora că Teatrul Național n'ar încuraja piesele originale. E drept, că pe atunci nu exista decât ca tendință, societatea autorilor dramatice și nu se înființase premii aproape pentru toate lucrările dramatice originale, după criterii de timp și de ordine cronologică a reprezentărilor. Acum literatura dramatică e stimulată, autorii sunt organizați (ba unii s'au organizat așa de bine, că sunt și critici dramatice, cari lasă loc „interimarilor” să scrie colegial despre piesele lor).

Felicit pe d. Const. Răuleț că s'a grăbit să-și tipărească piesa cea nouă „Urechea mahalalei”, dându-mi astfel puțința să citec și interesantul referat al d-lui (Mihail Dragomirescu).

D. Mihail Dragomirescu, membru în comitetul de lectură al Teatrului Național, a scris despre piesa d-lui Răuleț că „merită să vadă lumina rampei”. Aceasta ca concluzie a constatării, că „cu deosebire e de relevant cunoașterea mediului nostru de stare mijlocie din mahala, care e reprezentat fără a fi trivializat”.

La reprezentație, am avut într'adevăr plăcerea să verific aprecierile d-lui Dragomirescu: e mediul de mahala, unde se vorbește cu „mneata”, mândrindu-se cutare d-nă că-i „mahalagioaică din Dușu-

mea” și că nu-i ca cea din Tîrchilești, unde fetele sunt în fiecare seară „cu câte un golan”. În Dușumea, doamnele sunt „indelicate” și dacă bărbatul le bate câteodată, ca omul, „nu dă așa ca orbeții”.

D. Răuleț a rânduit în noua sa lucrare dramatică, adevărate documente omenești. Indiferent, dacă ne sunt antipatice, dar tipii trăesc îndărătnici față de năzuința de civilizație. Așa că din punctul de vedere al realismului, ca și din acela al stăruinții autorului de a fixa istoricește, că în anul 1926, în capitala țării, sunt încă specimene refractare ca Coanele Lucșița, Marița, etc. alături de Doucette, Orfeu, Gigel, etc. meritele d-lui Răuleț sunt precise. Arătând astfel de tipuri, Comedia de moravuri „Urechea mahalalei” poate sluji de îndreptar, prin ridiculizare.

Actorii au fost în nota justă, contribuind cu multă sârguință la izbânda piesei, recomandată de d. prof. Mihail Dragomirescu.

La teatrul Popular: Ciufulici de George Silviu

Rare ori am auzit un răs mai sănătos, ca râsul copiilor la reprezentarea lui Ciufulici. Le-a plăcut, s'au bucurat de reprezentație.

Povestesc în amănunt toată desfășurarea acțiunii și-și însușesc atitudini morale, din învățămintele piesei, care e firese să se va face băiat de treabă.

Scrisă frumos, în versuri pline de imagini și pitoresc, piesa d-lui Silviu e într'adevăr bună, nu numai pentru lumea copilăriei, ci și din punct de vedere literar.

Atenția, pe care i-au dat-o actorii și direcția de scenă, prin montarea într'un cadru corespunzător, dovedește că s'a apreciat cum se cuvine o piesă de succes.

B. CECROPIDE.

Buletin bibliografic săptămânal*)

de AL.- SADI IONESCU

31. STATISTICĂ.

Boga (L. T.). — Populația Basarabiei (etnografie și statistică). Chișinău, (Impr. Statului), 1926, 27 p. Fig.

Ciobanu (Dr. Virgil). — Statistica Românilor din Ardeal făcută de administrația austriacă la anul 1760—1762 copiată din arhiva de război din Viena. Cluj, (Tip. Ardealul), 1926, 87 p. Lei 100.

Miscarea populației României în anul 1924. Mouvement naturel de la population en Roumanie pendant l'année 1924. Introducere de N. T. Ionescu. București, Ministerul de Interne, 1925, 22 p.

33. ECONOMIE POLITICĂ

Ionescu (Constant). — Introducere la studiul conflictului dintre capital și muncă. București, (Tip. Independența), 1925, 63 p. Lei 40.

Durata muncii în principalele întreprinderi industriale din țară. București, Ministerul Muncii, 1926, 90 p. Diagramă. Lei 50.

Ministerul Muncii, Cooperăției și Asigurărilor sociale. Inspectia muncii în 1924. București (Tip. Române-Unitate), 1926, 70 p. Lei 30.

Anuarul general al societăților anonime pe acțiuni din România. Anul II 1925—1926. Vol. Capitala. Directori: Ion Trifu și René C. Polysu. București, (Tip. Cartea Medicală), [1926], 112 p. Lei 250.

Gide (Charles). — Cooperăția. Conferințe de propagandă. Traducere cu învoirea autorului de D. Hagi Paraschiv și Mircea Penescu după ediția IV-a. București, Centrala Băncilor populare 1925, 235 p.

Taşcă (G.). — Capitalismul român și cooperăția. București, (Tip. Reforma Socială), [1926], 23 p. Lei 10. (Biblioteca revistei Cooperăția No. 3).

Thomas (Albert). — Relațiile între diferite forme de cooperăție. București, (Tip. Reforma Socială), [1926], 19 p.

Lei 10. (Biblioteca revistei Cooperăția No. 2).

Budget général de l'Etat pour l'exercice 1926 présenté par M. Vintila Brătianu ministre des finances. Bucarest, (Tip. Independența), 1925, 155 p.

Moscú (Alexandru). — România economică-socială după război. Cu o prefață de d. profesor Gr. Trancu-Iași. București, (Tip. Fundației culturale Principele Carol), 1925, 47 p.

34 DREPT LEGISLAȚIE.

Botez (Corneliu). — Lege asupra taxelor de timbru și înregistrare cu modificările aduse prin legile din 1920, 1921, 1923 și 1925 aplicabile în întregul regat adnotată și comentată. București, Cultura Națională, [1925], 420 p. Lei 350.

Erbiceanu (Vespasian), St. Mihăescu și G. Alexiu. — Codul contribuțiilor directe. Continuând legea contribuțiilor directe din 1923 cu expunerea de motive, desbateri parlamentare, doctrină și jurisprudența la zi a Curții de Casație și Curților de Apel. Cu o scrisoare de d. Vintilă I. C. Brătianu București, Pavel Suru, 1926, 302 p. Lei 200.

Melega (V. I.). — Partajul în legislația

*) A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

Cronica muzicală

Concertele simfonice dirijate de George Georgescu, având ca soliști pe Bela Bartok și Constantin Stroescu

Cele două din urmă simfonice, al noulea și al zecelea din ciclul organizat de Fundația culturală „Principele Carol”, au adus ca noutăți în repertoriul dirijoristic al lui George Georgescu un „Scherzo” pentru orchestră mare de Filip Lazăr, poemul simfonic „Marsyas” de Alfonso Castaldi și materialul prilejuit de înscrierea pe programe a celor doi soliști: Bela Bartok și Constantin Stroescu.

„Marsyas” al lui Castaldi abia acum după 29 ani dela compunere, își capătă locul de frunte în evoluția genului poemului simfonic. Executat cu mare succes în America sub dirigenția n relui Friedrich Stok, poemul lui Castaldi nu putea lipsi din repertoriul simfonic românesc cu care George Georgescu își probează arta baghetei în centrele muzicale de peste graniță. În preajma concertului pe care îl va dirija orchestra „Colonne” la Paris în ziua de Florii și în programul căruia figurează și „Marsyas”, era firesc să ni se ofere interpretarea ce dirigentul nostru înțelege să dea poemului lui Castaldi. „Marsyas” este însă o lucrare asușă careia nu numai că nu s'a spus ultimul cuvânt ci, ca realizare stilistică, fie de o considerăm în cadrul producției simfonice italiene, fie în evoluția poemului simfonic dela Liszt până astăzi, deschide o întreagă serie de discuțiuni care ar avea menirea să determine, în primul rând, personalitatea artistică a lui Castaldi și apoi să proiecteze lumina necesară pentru descoperirea esteticii proprii în care isvorăște „Marsyas”. Căci Castaldi este, oricum, o problemă pentru orice cunoaște, cât de sumar chiar, „palida producție simfonică și orientările de istorism ale noiei școli italiene. A alături pe Castaldi și opera sa acestei școli și a încerca astfel lămurirea stilului compozitorului nostru este zadarnic. Castaldi nu poate fi studiat de cât în linia de dezvoltare a vechei școli italiene. Cei cari am primit învățăturile lui Castaldi, din ce profund cunoscător al vechei școli italiene este profesorul nostru, ce temnită artistică deosebită are pentru el Scarlatti, bunăoară și cu cât entuziasm elevul procedează tehnice și aspectele stilistice ale clasicilor italieni: Palestrina, Luca Marenzio, Andrea și Giovanni Ga-

brieli, Corelli, Vivaldi etc. Arta lui Castaldi la aceste isvoare de muzică pură italiană trebuie raportată.

Cu tot romantismul, de atmosferă ideologică, de culoare orchestrală, de structură polifonică și de formă de compoziție, „Marsyas” nu este numai patos romantic și nu suportă svăcnirile și destinderile agogice care rup echilibrul, de natură mai mult clasică, al operei. Lui George Georgescu, dirijând „Marsyas” i-am imputat această eroare de concepție.

Lumina vic de soare meridional, farmecul aliagiului de timbre specific lui Castaldi și prospețimea „naturistă” — cum se exprimă Castaldi însuși — pălesc sub abuzurile de mișcare tot așa cum ar păli o sonata concertată din secolul al XVII-lea sub exagerările dinamice.

Ceiace George Georgescu a dirijat cu nimerite efecte de ritmică și cu multă precizie de mișcare, este însă „Scherzo” de Filip Lazăr, lucrare de zdruncinătoare gîlgăire ritmică, de avânt și potinsnire, de sarcasm și imbroglio, de cruditate armouică și orchestrală, lucrare de cruntă experiență constructivistă, în care melosul nostru de mahala abia de-și mai ține firele sub zdrumicarea utilajului tehnic al lui Lazăr. Este întâia oară când ni se înfățișează un compozitor român îmbrăcat în zava de primitivitate ritmică, de elementaritate și patetism de voit expresionism muzical, în care, de bună seamă, melosul popular n'are cum dăinui. Căci expresionismul bravează ceace este legiuit și ceace este temporal și spațial dat și apropiat.

Solistul celui de al noulea concert simfonic a fost Bela Bartok în hipostasa sa de pianist, care a fost primit și ovaționat cum nimeni n'a avut norocul. De sigur, nu pentru arta sa pianistică, prea sobră și prea rafinată adeseori pentru gustul public, și nici pentru Rapsodia sa pe care și-a cântat-o acompaniat de orchestră — lucrare care numai pe alocu rea lasă să se bănuiască notabilul din avangarda muzicală de azi.

La cel din urmă concert, pentru înscrierea pe program a tenorului Constantin Stroescu, orchestra și tenorul au îngăimiat „Poème de l'amour et de la mer” de Ernest Chausson „poetul visător” care

BULETINUL NOUȚĂILOR LIBRARIEI FRANCEZE

Liste publicate, săptămânal, de „Centrața Cărții”, Societate generală de librărie, București, str. Paris, Nr. 1.

LITERATURA : ROMANE, NUVELE, POVEȘTI, SCRISORI

BOISSON M. — *L'amour a Montparnasse* 9 fr.

CORTIIS A. — *La Belle et la bête* 9 fr.

FEVAL P. — *L'Homme de fer* 5 fr.

FRANCK H. — *Lettres à quelques amis (Cahiers verts)* 16 fr.

GASTINE L. — *Le roi soleil s'amuse (Romans Célèbres)*, 2 f. 5.

HERMANT A. — *La Carrière*, 9 fr.

JOSEPH-RENAUD I. — *Les Barbonnes*, 9 fr.

LACRETELLE J. — *La Vie inquiète de Jean Hermelin* fr. 10.

LORRAIN J. — *Le vice errant*, 9 fr.

MAUROIS A. — *Meïpe ou la Délivrance*, 10 fr.

THELEU M. — *A l'Aube*, 9 fr.

PHILOSOFIE, SOCIOLOGIE, MORALA

BOPP L. — *H. F. Amiel*, fr. 30.

BOPP L. — *Principes généraux de Pédagogie d'Amiel*, 10 fr.

BLONDEL J. — *La Mentalité primitive (Coll. Culture moderne)*, 5 fr.

Le HENAFF A. — *Le Droit et les forces*, 9 fr.

DUTHUIT G. — *Byzance et l'Art (Coll. Culture moderne)*, 5 fr.

ȘTIINȚA, MATEMATICĂ, TECHNICA

BOTTIAN C. — *Traçage des constructions métalliques et de chaudronneries 2 vols.*, 46 fr.

CODROU C. — *Procédés de forgeage dans l'industrie*, 2-e partie, 45 gr.

ENRIQUES. — *L'Evolution dela logique* 15 fr.

HARAUG F. — *Elements de Trigonometrie*, 9 fr.

MARTIN F. ET GUILLON C. — *Grandeurs des Unités*, 7 fr. 50.

MASVIEL. — *Cours de technologie du bois*, tome I. 17 fr.

STODOLA A. ET HAHN F. — *Diagramme de Mollier pour la vapeur d'eau*, 18 fr.

arc „le secret d'une ingénuité première; sa musique a des blancheurs d'aurore paisible se levant sur le clos des fées, dans la forêt du charme et de l'enchantement”. (P. J.—Aubry).

G. BREAZUL

din Basarabia Chișinău, **Impr. Statului**, 1926, III—47 p.

Negrutzi (Sorin). — Incercări de psihologie penală. București, (Tip. **Cartea Medicală**), 1926, 237 + IV p. lei 100.

Proiect. Legea timbrului și a impozitului pe acte și fapte juridice. București, (**Impr. Statului**), [1926], 175 + 69 p.

Râmniceanu (N. I.). — Transport și asigurare. București, (Tip. **Cultura Națională**), [1926], 74 p.

Ștefănescu (Gh. A.) și I. P. **Ciolan**. — Colecțiunea Jurisprudențelor Fiscale la legea contribuțiilor directe din 1923. Roman. (Tip. **Beram-Tatăl**), 1925, 75 p. Lei 60.

Juniunea avocaților din România. Propunerile făcute pentru amendarea proiectului de lege a timbrului și impozitului pe acte și fapte juridice. București, (Tip. **Române-Unite**), 1925 16 p.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

a) Poezie

Botruș (A.). — În robia lor. Arad, (Tip. **Corvin**, I. Lanyi), 1926, 62 p.

Eminescu (Mihail). — Poezii. Ediție a-

leasă. București, **Universala**, Alcalay & Co., [1926]. 208 p. Lei 18. (Biblioteca pentru toți No. 195—196).

Georgescu (Neea). — Bucur ciobanul fondatorul Bucureștiului și diverse poezii. București, (Tip. **Cărților Bisericești**), 1926, 16 p.

Grigorescu (Agatha). — Muguri cenușii versuri. București, (Tip. **Răsăritul**), 1926, 96 p. Lei 40.

Iancovescu (Ion N.). — Acorduri lirice poezii. Ediția II-a, București, (Tip. **Cultura Națională**), [1926], 128 p.

Negură (Al.). — Sărmanul pescar versuri. Arad, (Tip. **Corvin**, I. Lanyi), 1926, 61 p. Lei 40.

Talaz (G.). — Soare poezii. București, **Casa Școalelor**, [1926], 100 p. Lei 100.

Lascaru-Moldovanu (Al.). — Fabule și satire. Arad, **Librăria Diecezană**, 1925, 63 p. Lei 5. (Biblioteca Semănătorul No. 116).

Pann (Anton). — Nastratin Hoge. Înțeleptul Arghir și nepotul său Anad. București, **Universala**, Alcalay & Co., [1926], IV—96 p. Lei 6. (Biblioteca pentru toți No. 79).

b) Teatru.

Theodorian (Caton). — Stăpâna dramă

în trei acte. București, **Casa Școalelor**, 1926, 189 p.—Erata. Lei 50.

c) Roman. Nuvelă.

Pascu (Adrian). — Cuibul tăcerii. Schițe și nuvele. Arad, **Librăria Diecezană**, 1925, 159 p. Lei 15. (Biblioteca Semănătorul No. 117—118).

Rama (Ovidiu). — Vraja opritului. București, (Tip. **Eminescu**), 1926, 104 p. Lei 30.

II. LITERATURA STRAINA.

Teleky Dezső. — Erdélyi regék. Berlin, Ludwig Voggenreiter, 1926, 91 p. Fig.

III. LITERATURA STRAINA TRADUSA.
Andersen. — Ionică Haplea și alte povestiri. Traducere de Natalia Negru. V. II. București, **Casa Școalelor**, 1926, 141 p. Fig. Lei 25.

Maupassant (Guy de). Inima noastră. Roman. Text românesc de George B. Rareș. București, **Universala**, Alcalay & Co. [1926], 248 p. Lei 18. (Biblioteca pentru toți No. 176—178).

E C O U R I

REDACTIONALE

□ În numeroase viitoare vom publica proză și poeme originale semnate de: Gh. Brăescu, M. Celarianu, Sărmanul Kloștock, N. Dunăreanu, Natalia Negru, Ion Pillat, Artur Enășescu, G. Talaz, un fragment inedit din „Moartea lui Dante”, piesa lui Alexandru Macedonski.

Cronici literare străine, filozofice, de d-nii: Tudor Vianu, Dragoș Protopopescu, Alexandru Marcu, Oscar Walter Cisek, etc. etc.

DELA ADMINISTRATIE

□ *Ion Gânj-Ploști*: Numere vechi, dela 1 Ianuarie 1926, se pot procura direct dela administrație pe prețul de 5 lei numărul.

PREMIUL DE PROZA UNIVERSUL LITERAR

□ 24 Martie inclusiv e termenul până la care se mai primesc manuscrise pentru premiul de proză, de 5000 lei.

Comisiunea e compusă din d-nii: Liviu Rebreanu, E. Lovinescu, N. Davidescu, Ion Pillat și Perpessicius.

□ *I. Negură-Loco*: Propunerea d-v. în chestiunea publicării celor mai bune din lucrările de după cea premiată, e, neapărat, acceptabilă.

În privința premiilor Asociației critice, dramatice și muzicale vă vor comunica în numărul viitor.

ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC

Redactorul anonim al „Adevărului literar și artistic” ne face pentru a nu știu câta oară plăcerca să se ocupe de noi. Ar fi un bun prilej să punem la punct întreaga activitate a on. redactorului anonim al „Adevărului literar și artistic”, a cărui sistematică și perseverență cicăleală ne amintește de vigilentele *hipobosca equi*.

Amănăm bilanțul în nădejdea că onoratul redactor anonim va reveni la sentimente mai bune.

Deocamdată însemnăm:

D. redactor anonim nu gustă poezia d-lui Bacovia despre care revista noastră s'a ocupat într-o cronică specială.

D-sa citează versuri din cronica noastră și le indică onorabilului nubl'c.

D-sa numește metaforă această recunoaștere — vai! așa de puțin eroică! — a poeziei d-lui Bacovia:

D. redactor anonim face chiar și un spirit când stabilește identitatea *ironist = ridicul*.

La cari, vom adăoga:

1. Nu știe onoratul redactor anonim al „Ad. literar și artistic” că d. Bacovia e dela Bacău, că adică e Moldovean? Dacă n'a știut — are timp să revie: iar dacă știe nu îi e teamă să se joace cu imprudențele?

2. A auzit on. red. an. al „Ad. lit. și art.” desore un poet ieșan, adică tot Moldovan, Demostene Botez? Dacă n'a auzit ar face bine să-l citească — iar dacă a auzit ar putea să ne spuie cu a căruia dintre poezii români moderni, poezie, e înrudită?

Pentru amănunte de cronologie și diverse filiații literare, îi stăm la dispoziție. Aceasta pentru început.

PREMIUL VIE-HEUREUSE-FEMINA D. ROMANIA

□ Alcătuiindu-se comitetul român Vie heureuse și Femina, sub președinția M. S. Regina Maria, pentru decernarea unui premiu, de 1000 franci, oferit de comitetul francez „Vie heureuse și Femina”, aduce la cunoștința d-lor scriitorii români, doriți de a concura la acest premiu, să trimită volumele lor, înainte de 15 Octombrie a. c. d-nelor din comitet al căror nume urmează:

D-na Irina Procopiu, doamnă de onoare a M. S. Reginei, str. Alexandru Lahovary nr. 27; d-l St. Nenițescu, calea Dorobanți-

lor 4; d-na Zoe Caribol, calea Victoriei 232.

Se admit poezii și proză, de preferință romane.

Pe anul 1924 premiul s'a conferit d-nei Elena Farago. Pe anul 1925 s'a conferit d-rei Henriette Yvone Stahl.

TEATRALE

□ La 24 Martie se va relua la Teatrul Național „Ioana d'Arc” de Bernard Shaw, cu d-na Lily Popovici în rolul principal.

□ Luni 22 Martie se va reprezenta pentru prima oară la Teatrul Național „Detectivul” piesa d-lui Romulus Voinescu.

□ Duminică 21 Martie se reia la Teatrul Regina Maria „Frumoasa aventură” comedie de Flers și Caillavet.

□ În cursul acestei lunise va reprezenta pe scena Teatrului Național „Tinerețe fără bătrânețe” de d-nii Pillat și Adrian Maniu.

CONCERTE

□ Duminică 21 Martie 1926, orele 5 d. a., se va da în palatul ministerului de externe un concert dat de „Asociația muzicală română” sub patronajul M. S. Reginei. Societatea corală „Cântarea României” va da în seara de Vineri 26 Martie un concert la Ateneu. Se va executa în primă audiere „Messa Incoronării” de Mozart pentru cor, soli și orchestră.

□ Duminică 21 Martie la orele 11 dim. se va da la Teatrul Regina Maria al treilea concert simfonic dirijat de d. Al. Castaldi, cu următorul program: Beethoven, „Simfonia nr. 7”; Vivoldi: concert pentru 3 violine; Wagner: „Preludiu din Lohengrin”; Berlioz: „Carnavalul Roman-Uvertura”.

EXPOZIȚIA DE ARTA FRANCEZA

Maison des Français, căminul coloniei franceze din București, a organizat în saloanele sale din Piața Lahovary 7, o expoziție de artă franceză, pictură și sculptură.

Vor expune d-nii: Buffet, Pav'd-Millet, Delermoz, Méret, Simas, membri în Jurul Salonului Oficial dela Paris. Dubois și Willaume, hors-concours, scul torul Schweitzer, hors concours, Savine, sculptor și Neylles și Groué.

Vernisajul va avea loc Joi 25 Martie, la ora 10 jum. dimineața.

□ Duminică 21 corent va vorbi, în ciclul conferințelor Institutului de Cultură Italiană, Domnul Profesor Alex. Dim. Marcu, despre: *Arta și Literatura franciscană în secolul XIII-lea*.

Conferința va avea loc la Fundația Carol I, ora 5 seara.

Ceataea Literară

CETATEA LITERARĂ, număr dublu 5—6, *apărută eri, aduce un imens material critic: zece pagini de „Comentarii” semnate Camil Petrescu, despre toate întâmplările literare și artistice din ultima lună. O lungă recenzie despre cele trei volume ale d-lui G. Talaz, începe seria acestor comentarii. Și urmează dări de seamă despre spectacole: „Secretul”, „Fedra” cu d-ra Ventura—Puterea întunecului, Henry IV, „Șase personaje în căutarea unui autor” de Pirandello. „M-mille Bourrat”, „Ioana d'Arc”. Extrem de desvoltată e analiza pieselor lui Pirandello și comparația dintre realizările Teatrului Național și cele ale trupei Pitoeff.*

Cinci pagini întregi sunt consacrate revistelor: Gândirea, Viața Românească, Universul Literar, Salonul literar, Vlăstarul, Năzuința, Sburătorul literar.

Material beletristic numai versuri semnate: Camil Petrescu, Eergiu Dan, G. Nichita, Romulus Dianu.

21 Martie, 1846: S'a născut în București artistul dramatic P. Velescu.

1849: S'a născut în Focșani Dimitrie Olănescu.

1884: A murit marele politician Const. Kretulescu.

1893: A murit Gh. Bariț.

1904: I. Bianu și-a ținut discursul de recepție la Academia Română, vorbind „Despre introducerea limbii românești în biserica Românilor”. Răspunsul a fost dat de D. A. Sturdza.

22 Martie, 1884: S'a reprezentat pentru prima oară în București „Fântâna Blanduziei” de Vasile Alecsandri.

1890: Gh. Panu a vorbit la Ateneul Român din București despre: „Cestiuni de estetică”.

1894: A murit istoricul Teodor Codreanu.

1903: Apare în Blaj „Păvașul” gazetă condusă de Basil Moldovanu și dr. E. Dăianu.

1906: D. Onciul și-a ținut discursul de recepție în Academia Română vorbind despre „Erocele istoriei române și împărțirea ei”. Răspunsul a fost dat de D. A. Sturdza.

23 Martie, 1847: S'a născut în Iași istoricul Alexandru D. Xenopol.

24 Martie 1888: S'a ținut procesul de presă contra „Gazetei Transilvaniei” la Cluj. Acuzati: Stefan Bobancu, osândit la 4 luni temniță și Dr. Aurel Mureșianu acbitat.

1894: C. Buzoianu a vorbit la Ateneul Român din București despre „Determinismul în istorie”.

25 Martie, 1849: Apare la Brașov „Expatriatul” condus de Cezar Bolliac.

1876: Apare în București „Standardul” ziar politic și literar condus de Pantazi Ghica, Alexandru Macedonski și Bonifaciu Florescu.

1881: Atanasie Marienescu a fost ales membru al Academiei Române.

1894: D. C. Ollănesu și-a ținut discursul de recepție în Academia Română vorbind despre „Vasile Alecsandri”. Răspunsul a fost dat de Iacob C. Negruzzi.

1901: Al. Macedonschi a vorbit la Ateneul Român din București despre „Sufletul și viața viitoare”.

1911: A murit istoricul Nicolae Denusianu.

26 Martie, 1881: Iacob Negruzzi a fost ales membru al Academiei Române. Simeon Fl. Marian a fost ales membru al Academiei Române.

1895: Apare în București jurnalul „Moș Teacă” condus de Anton Bacalbașa.

1914: S'a scos din repertoriul Teatrului Național din București piesa lui Zaharia Bârsan „Se face ziuă” — după intervenția Legatiunii Austro-Ungare — spre a nu mai atâta spiritul opiniei publice. Brătescu-Voinesți, directorul teatrului, demisionează.

27 Martie, 1866: Apare la Viena gazeta „Albina” condusă de Georgiu Pop și Vasile Grigoroviția.

1875: A murit în București politicianul Const. Cantacuzino.

A murit marele filo-român Edgar Quienet.

1886: G. Marian a vorbit la Ateneul Român din București despre „Poezii noastre satirice”.

Redactor: PERPESSICIUS